



Facultade de Belas Artes

Localización e contacto

Facultade de Belas Artes de Pontevedra

R/ Maestranza, 2
36002 Pontevedra

986 80 18 00

bbaa@uvigo.es

belasartes.uvigo.es

Equipo decanal

Decana

Silvia García Gonzalez
silviagarcia@uvigo.es

Vicedecana de organización académica

Susana Cendán Caaveiro
scendan@uvigo.es

Vicedecano de relacións internacionais

Carlos Tejo Veloso
internacional.bbaa@uvigo.es

Vicedecano de Imaxe e Calidade

Marcos Dopico Castro
mdopico@uvigo.es

Secretaría académica

Ana María Suárez Mariño
sacba@uvigo.es

Secretaría do Decanato

Maximino Villaverde Rodríguez
sdfba@uvigo.es

Secretaría de alumnado

Xefa de administración

María del Pilar Lores Baena

Posto Base

Alberto Mariño García

Teléfono: 986801805

Fax: 986801883
secfba@uvigo.es

Horario de atención ó público: de 9:00 a 14:00 h

Biblioteca

Biblioteca da Facultade de Belas Artes

A Biblioteca de Belas Artes forma parte do conxunto da Biblioteca Universitaria de Vigo (BUV) polo que se rexerá polo Regulamento da BUV aprobado en Xunta de Goberno o 27 de febreiro de 2002 e pola Normativa de Préstamo.

Fondos

A Biblioteca de Belas Artes conta con trinta e oito títulos de publicacións periódicas e dezanove mil títulos de monografías, a maioría de acceso directo na sala.

Servizos

Lectura en sala.

Préstamo a domicilio de fondos bibliográficos de tódala Biblioteca Universitaria.

O usuario terá á súa disposición na sala unha fotocopiadora de tarxeta dependente do servizo de reprografía da facultade. Os servizos máis especializados (como ó acceso a internet para buscas bibliográficas, consulta asistida en bases de datos, etc...) así como a dirección, xestión e coordinación de tódalas bibliotecas do Campus de Pontevedra atópanse na Biblioteca Central do Campus.

Técnicos especialistas

Berta Gosende Vidal (quenda de mañá)

Ana Celia Rodríguez Buján (quenda de tarde)

Dirección

Facultade de Belas Artes
Rúa Maestranza, 2
36002 Pontevedra
España

Teléfono

986 801 836

Correo electrónico

presbel@uvigo.es

Horario

Luns a venres de 8.30 h a 20.45 h

Catálogo

O catálogo recolle tódolos fondos da Biblioteca da Universidade de Vigo e pódese consultar a través de internet.



http://biblio.cesga.es/search*gag

Redes sociais



<https://twitter.com/bibbelas>



<https://www.pinterest.com/bibbelas/>

Biblioteca Central do Campus de Pontevedra

Dirección

Faultade de Ciencias Sociais
Campus Universitario
36005 Pontevedra

España

Teléfono

986 802 006

Correo electrónico

dirbcp@uvigo.es

Subdirección

986 801 996

subdibcp@uvigo.es

Hemeroteca

986 801 996

hembcp@uvigo.es

Referencia

986 802 001

refbcp@uvigo.es

Catalogación

986 802 001

cata1bcp@uvigo.es

Préstamo

986 802 002

presbcp@uvigo.es

Laboratorios e obradoiros

Obradoiros multiusos

Técnicos especialistas responsables

Fernando Portasany Fernández

Eduardo Calzado Díaz

Horario

Luns a venres de 10.00 h a 17.00 h



Estes obradoiros están a cargo de técnicos especialistas que supervisan e apoian o traballo de investigadores e estudantes, proporcionando o asesoramento técnico necesario. Os obradoiros están dotados de ferramenta de man e maquinaria específicas.

Obradoiro de metal

Maquinaria e ferramenta para o traballo en metal: ferramenta de corte, pregado, soldadura, taladro, etc.

Obradoiro de madeira

Maquinaria e ferramenta para o traballo da madeira: escuadradoras, serras de disco e cinta, cepilladora, traladros de columna, etc.

Obradoiro de cerámica

Fornos cerámicos, tornos e outros medios para o traballo en barro e a cerámica.

Obradoiro de plástico

Espazo adecuado para aplicar procesos con plásticos e resinas. Maquinaria e ferramenta para manipulación de plásticos.

Obradoiro de baleirado e outros procedimentos

Espazo axeitado para a manipulación de escaiola e materiais similares.

Obradoiro de microfusión

Espazo para técnicas de moldeo especiais, dotado de instalacións de microfusión.

Obradoiro de serigrafía

Infraestrutura e maquinaria para a serigrafía: realización de pantallas por medios fotomecánicos, sistemas informáticos, distintos medios de estampación. Cabina de pintura a pistola. Instalación para aplicar pinturas e vernices con técnicas aerográficas.

Aula de internet

A aula de internet está asistida por un bolseiro da Universidade de Vigo. Nela os estudantes dispoñen de equipamentos informáticos para a realización de traballos e de acceso a Internet para consultas relacionadas cos seus estudos.



Laboratorio de audiovisuais

O laboratorio de Audiovisuais está destinado á investigación e á docencia. Dispón de vinte postos dotados con equipamentos de edición dixital.



Laboratorio de informática

O laboratorio de Informática está destinado á investigación e á docencia. Dispón de vinte postos dotados con equipamentos informáticos para edición de imaxe dixital, 3D, deseño de páxinas Web e tratamento fotográfico dixital.

Laboratorio de técnicas gráficas

Técnico especialista responsable

José Angel Zabala Maté

O laboratorio de Técnicas gráficas está destinado á docencia e investigación. Dispón de instalacións para gravado calcográfico.



Laboratorio de fotografía e vídeo

Técnico especialista responsable

Andrés Pinal Rodríguez

Espazo de capacidade media. Dotado de diferentes medios de iluminación continua e de flash, tanto cenital coma de chan, móbiles e regulables de forma centralizada. Dispón de paredes con illamento acústico e de paneis móbiles para a elaboración de cromas.



Grao en Belas Artes

Materias

Curso 2

Código	Nome	Cuadrimestre	Cr.totais
--------	------	--------------	-----------

P01G010V01301	Expresión gráfica: Sistemas de representación	1c	6
P01G010V01302	Psicoloxía: Psicoloxía da arte	1c	6
P01G010V01303	Arte, linguaxe e representación	1c	6
P01G010V01304	Escultura	1c	6
P01G010V01305	Técnicas gráficas	1c	6
P01G010V01401	Arte: Arte e modernidade	2c	6
P01G010V01402	Debuxo	2c	6
P01G010V01403	Imaxe en movemento	2c	6
P01G010V01404	Pintura	2c	6
P01G010V01405	Procesos de espazo e tempo	2c	6

DATOS IDENTIFICATIVOS				
Expresión gráfica: Sistemas de representación				
Materia	Expresión gráfica: Sistemas de representación			
Código	P01G010V01301			
Titulación	Grao en Belas Artes			
Descritores	Creditos ECTS	Sinale	Curso	Cuadrimestre
	6	FB	2	1c
Lingua de impartición	Castelán			
Departamento	Debuxo			
Coordinador/a	Liste Fernández, Araceli Mercedes			
Profesorado	Hermo Sánchez, Carmen Liste Fernández, Araceli Mercedes Seoane Suárez, Ana			
Correo-e	aralisfe@gmail.com			
Web				
Descrición xeral	A materia pretende introducir o alumno/a nos conceptos básicos de: sistemas de representación, escala, métodos e procesos creativos, observación, memoria e interpretación, estableciendo a correspondencia coa representación espacial na obra artística.			

Competencias	
Código	
B1	Capacidade de xestión da información.
B2	Capacidade de comunicación. Capacidade para expoñer oralmente e por escrito con claridade problemas complexos e proxectos dentro do seu campo de estudo
C6	Coñecemento do vocabulario, códigos, e dos conceptos inherentes ao ámbito artístico. Coñecer a linguaxe da arte
C9	Coñecemento de métodos de produción e técnicas artísticas. Analizar os procesos de creación artística
C13	Coñecemento básico da metodoloxía de investigación das fontes, a análise, a interpretación e síntese. Analizar, interpretar e sintetizar as fontes
C14	Coñecemento dos instrumentos e métodos de experimentación en arte. Aprendizaxe das metodoloxías creativas asociadas a cada linguaxe artística
C25	Capacidade de (auto)reflexión analítica e (auto)crítica no traballo artístico.
C26	Capacidade de curiosidade e de sorpresa máis para alén da percepción práctica. Desenvolver a percepción mental para alén do retiniano
C36	Capacidade de documentar a produción artística. Utilizar as ferramentas e recursos necesarios para contextualizar e explicar a propia obra artística
C38	Capacidade heurística e de especulación para a realización de novos proxectos e estratexias de acción artísticas. Desenvolver a comprensión e especulación dos problemas artísticos na súa totalidade
C42	Habilidades para a creación artística e capacidade de construír obras de arte. Adquirir as destrezas propias da práctica artística

Resultados de aprendizaxe		
Resultados previstos na materia	Resultados de Formación e Aprendizaxe	
o alumno sera capaz de desenvolver as distintas tecnicas de representación gráfica	C6 C9 C13 C38	
O alumno desenvolverá os coñecementos básicos dos métodos de representación utilizados en arte.	C9 C14	
o alumno conocera os principios básicos de perspectiva.	C9 C14	
o alumno tendrá os coñecementos básicos da representación a escala.	C9 C14	
o alumno adquirirá a capacidade básica para comprender procesos de representación.	C6 C26	
o alumno ten que conseguir a capacidade para a visión espacial.	C6 C25	
O alumno conseguirá a capacidade para a visualización e interpretación de representacións espaciais.	B1 B2	C14

O alumno desenvolverá as habilidades básicas de representación.		C36 C42
O alumno ten que conseguir as habilidades para aplicar sistemas de representación en procesos creativos.	B1	C42
O alumno terá a habilidade para manexar procesos de representación a escala.		C36 C42
o alumno desenvolverá a habilidade para a interpretación de representacións espaciais		C42

Contidos

Tema

Tema 2. Conceptos básicos da perspectiva. Orixe e desenvolvemento.	- Expresión.Composición. - Perspectiva intuitiva. - Métodos de representación utilizados na arte.
Tema 1. Sobre o debuxo. Da percepción a representación.	- Percepción. Observación. - Memoria. Imaxinación. - Interpretación. Representación.
Tema 3. A escala. Sistemas de representación e procesos creativos.	- Escala numérica e escala grafica. - Representación espacial. Sistemas e métodos de representación. - Outros sistemas de representación e recursos.

Planificación

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Actividades introductorias	2	0	2
Lección maxistral	22	22	44
Resolución de problemas	0	28	28
Traballo tutelado	10	10	20
Saídas de estudo	0	6	6
Estudo previo	0	13	13
Resolución de problemas de forma autónoma	0	37	37

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descrición
Actividades introductorias	Toma de contacto cos estudantes e presentación da materia, enumerando os obxectivos que se perseguen, especificando os contidos, explicando a metodoloxía que se empregará e aclarando os criterios e formas de avaliación.
Lección maxistral	Explicación dos contidos da materia de forma teórica, con apoio de información gráfica para a súa correcta comprensión.
Resolución de problemas	Desenvolvementos de exercicios que axuden a asentir os coñecementos adquiridos nas clases teóricas, con apoio da bibliografía especificada.
Traballo tutelado	Desenvolvemento de exercicios prácticos a partir dos coñecementos teóricos da materia obxecto de estudo, baixo a supervisión da profesora, con atención individualizada e posta en común global.
Saídas de estudo	Actividade na que o estudante aplicará os seus coñecementos na realización de prácticas no exterior e visitas a exposicións.
Estudo previo	Preparación de exercicios e prácticas coa lectura de bibliografía e co estudo de documentación gráfica de referencia.
Resolución de problemas de forma autónoma	Desenvolvemento de exercicios prácticos de forma autónoma partindo das directrices dadas polo profesor e supervisión destes exercicios a súa entrega.

Atención personalizada

Metodoloxías	Descrición
Resolución de problemas de forma autónoma	-Exposición, seguimento, *correccións dos exercicios suscitados
Traballo tutelado	Terase en consideración o ritmo e *metodoloxías empregados na *realización dos exercicios

Avaliación

Descrición	Cualificación	Resultados de Formación e Aprendizaxe
------------	---------------	---------------------------------------

Traballo tutelado	Resolución de exercicios vinculados directamente aos contidos teóricos da materia. Probas prácticas específicas que se desenvolveron na aula e que engloban os coñecementos adquiridos tanto nas leccións maxistras como nos exercicios e no dominio da representación gráfica a eles vinculado.	70 de la nota final. B2	C6 C9 C13 C14 C25 C26 C36 C38 C42
Resolución de problemas de forma autónoma	Realización de exercicios fora da aula que reflicten, de acordo cos contidos da materia, os coñecementos adquiridos na representación espacial sobre un soporte bidimensional.	30 de la nota final. B1	C6 C9 C13 C14 C25 C26 C36 C38 C42

Outros comentarios sobre a Avaliación

A proba ordinaria de avaliación realizarase dentro do calendario académico do curso.

Probas de avaliación de convocatorias extraordinarias

Bibliografía. Fontes de información

Bibliografía Básica

Bibliografía Complementaria

BERGER, John, **Sobre el dibujo**, Gustavo Gili, 2011

BERGER, John, **Modos de ver**, Gustavo Gili, 2007

KANDINSKY, V.V., **Punto y línea sobre el plano**, Barral Editores, 1971

CHING, Francis D. K., **Manual de Dibujo Arquitectónico**, Gustavo Gili, 2005

CHING, Francis D. K., **Dibujo y proyecto**, Gustavo Gili, 2011

FLORENSKY, Pável, **La perspectiva invertida**, Ediciones Siruela S.A., 2005

GÓMEZ MOLINA, J.J.(Coord.), **Máquinas y herramientas de dibujo**, Ediciones Cátedra, 2002

DONDIS, D.A., **La sintaxis de la imagen**, Gustavo Gili, 1976

PANOFKY, Erwin, **La perspectiva como forma simbólica**, Tusquets Editor, 1973

NAVARRO DE ZUVILLAGA, Javier, **Imágenes de la perspectiva**, Editorial Siruela, 1996

NAVARRO DE ZUVILLAGA, Javier, **Forma y representación**, Editorial Akal, 2008

GOMBRICH, Ernst H., **La imagen y el ojo**, Alianza Editorial, S.A., 1991

EDWARDS, Betty, **Aprender a dibujar con el lado derecho del cerebro**, Ediciones Urano, S.A., 1994

FRANCO TABOADA, José Antonio, **Geometría Descriptiva para la representación arquitectónica**, Andavira Editorial, 2011

Recomendacións

Materias que se recomienda ter cursado previamente

Expresión artística: Debuxo-Forma/P01G010V01102

Expresión artística: Materia-Cor/P01G010V01201

DATOS IDENTIFICATIVOS				
Psicología: Psicología del arte				
Materia	Psicología: Psicología del arte			
Código	P01G010V01302			
Titulación	Grado en Bellas Artes			
Descritores	Creditos ECTS 6	Sinale FB	Curso 2	Cuadrimestre 1c
Lingua de impartición	#EnglishFriendly Castellano Gallego			
Departamento	Análisis e intervención psicosocioeducativa			
Coordinador/a	Pérez Fabello, María José			
Profesorado	Pérez Fabello, María José			
Correo-e	fabello@uvigo.es			
Web	http://http://fatic.uvigo.es/			
Descripción xeral	Esta asignatura proporciona a los alumnos un marco teórico-práctico en el estudio de la percepción, la memoria y el proceso creativo que les sirva de instrumento para reflexionar en el mundo artístico.			

Competencias	
Código	
B6	Capacidad de trabajar en equipo.
C4	Comprensión crítica de la dimensión preformativa y de incidencia social del arte. Analizar la repercusión recíproca entre el arte y la sociedad.
C22	Capacidad de producir y relacionar ideas dentro del proceso creativo.
C23	Capacidad de comunicación. Aprender a traducir las ideas artísticas para poder transmitir las.
C25	Capacidad de (auto)reflexión analítica y (auto)crítica en el trabajo artístico.
C26	Capacidad de (auto) reflexión analítica y (auto) crítica en el trabajo artístico. Capacidad de curiosidad y de sorpresa más allá de la percepción práctica. Desarrollar la percepción mental más allá de lo retiniano.
C27	Capacidad de trabajar autónomamente. Desarrollar la capacidad de plantear, desarrollar y concluir el trabajo artístico personal.
C28	Capacidad de trabajar en equipo. Capacidad de organizar, desarrollar y resolver el trabajo mediante la aplicación de estrategias de interacción.
C29	Capacidad de iniciativa propia y de automotivación.
C30	Capacidad de perseverancia Desarrollar la constancia necesaria para resolver las dificultades inherentes a la creación artística.
C33	Capacidad de colaboración con otras disciplinas. Desarrollo de vías de relación e intercambio con otros campos de conocimiento.
C34	Capacidad de colaboración con otras profesiones y especialmente con los profesionales de otros campos. Identificar los profesionales adecuados para desarrollar adecuadamente el trabajo artístico.
C37	Capacidad de identificar los problemas artísticos y/o socio-culturales así como los condicionantes que hacen posible discursos artísticos determinados. Describir los condicionantes que inciden en la creación artística. Análisis de las estrategias de producción artística.

Resultados de aprendizaje	
Resultados previstos na materia	Resultados de Formación e Aprendizaxe
El alumnado adquirirá conocimientos básicos de los procesos de percepción y memoria mediante la realización de las distintas actividades que se proponen a lo largo del cuatrimestre y las sesiones magistrales.	C22 C25 C27 C30
El alumnado adquirirá conocimientos básicos acerca del proceso creativo, la imaginación mental y los mapas cognitivos mediante la realización de las distintas actividades que se proponen a lo largo del cuatrimestre y las sesiones magistrales..	C27 C30 C33
El alumnado será capaz de relacionar los procesos de percepción y memoria en el proceso artístico a través de propuestas de trabajos de artista y ejercicios de aula.	C26 C27
Los alumnos/as serán capaces de relacionar el proceso creativo, la imaginación mental y los mapas cognitivos en la creación artística a través de propuestas de trabajos de artista y ejercicios de aula.	C26 C27
El alumnado será capaz de contemplar distintas posibilidades en la resolución de un problema en reflexiones en la realización de ejercicios tanto para contenido teórico como prácticas de experimentación.	C26 C29 C37
Los alumnos/as serán capaces de comprender y valorar distintos discursos en las sesiones magistrales y a través de presentación de trabajos y ejercicios de aula.	C29 C34

El alumnado conocerá distintos modos para percibir e interpretar acontecimientos a través de lecturas.		C22 C34 C37
El alumnado conocerá distintos criterios de evaluación y los aplicará a procesos de percepción y memoria mediante la realización de distintas prácticas de aula.		C22 C33 C34
Los alumnos/as conocerán pruebas para la creación de imágenes mentales mediante la resolución de distintos tests de imagen.		C22 C33
El alumnado desarrollará la habilidad para dialogar y llegar a acuerdos en trabajos en grupo mediante la preparación y defensa de una práctica de laboratorio.	B6	C23 C28
El alumnado será capaz de defender públicamente un trabajo previamente elaborado de forma clara, con lenguaje y actitud correcta.		C23 C29
El alumnado será capaz de realizar un trabajo escrito que implique un juicio reflexivo, respetando los modos y formas académicamente establecidos		C4 C27 C29

Contenidos

Tema	
TEMA I. Introducción	Intereses en Psicología. 1. Objeto de estudio. 2. Distintas visiones. 3. Distintos métodos.
TEMA II. El mundo de la percepción	1. El ojo y la cámara fotográfica. 2. La percepción como constructo mental. 3. La ciencia de la percepción. 4. Principales teorías sobre la percepción.
TEMA III. Constancia perceptual	1. Constancia del color. 2. Constancia de la luminosidad. 3. Constancia de la forma. 4. Constancia del tamaño.
TEMA IV. Percepción de objetos	1. Organización perceptual. La Gestalt. 2. Procesamiento neuronal. 3. Procesamiento perceptual. 4. Conocimiento, experiencia y procesamiento.
TEMA V. Percepción del espacio	1. Claves oculomotrices. 2. Claves pictóricas. 3. Claves producidas por el movimiento. 4. Disparidad binocular y estereopsia. 5. Desarrollo de la visión binocular.
TEMA VI. Ilusiones perceptuales	1. Tipos de ilusiones. 2. Ilusión horizontal-vertical. 3. Ilusión de la luna. 4. Ilusión de Muller-Lyer. 5. Ilusión de Ponzo. 6. Figuras ambiguas e imposibles.
TEMA VII. Memoria. El enfoque del procesamiento de información.	1. Registro sensorial. 2. Memoria a corto plazo. 3. Memoria a largo plazo. 4. Niveles de procesamiento: alternativa al modelo de almacenes.
TEMA VIII. Memoria. El olvido.	1. Teorías. 2. Trastornos de la memoria. 3. Incremento de memoria.
TEMA IX. Solución de problemas y pensamiento creativo.	1. Unidades básicas del pensamiento. 2. Imaginería mental. 3. Pruebas de creatividad. 4. Etapas del pensamiento creativo. 5. La personalidad creativa.
TEMA X. Representación mental del espacio.	1. Mapas cognitivos. 2. Conocimiento ambiental. 3. Noción de mapa cognitivo. 4. Investigaciones empíricas.

Planificación

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Lección magistral	30	45	75
Prácticas de laboratorio	8	34	42
Trabajo tutelado	1	0	1

Trabajo tutelado	12	0	12
Prácticas autónomas a través de TIC	1	8	9
Presentación	3	0	3
Examen de preguntas objetivas	1	0	1
Portafolio/dossier	0	7	7

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxías	
	Descrición
Lección magistral	Es una exposición de los contenidos básicos de cada tema. Se fomenta la participación del alumnado mediante la presentación de cuestiones y ejercicios para resolver durante las exposiciones. La exposición de contenidos está apoyada por presentaciones PowerPoint que se subirán a la Plataforma virtual Tema.
Prácticas de laboratorio	Las prácticas de laboratorio se plantean para que los alumnos/as tengan un contacto directo con la experimentación de donde surgen los contenidos desarrollados en las sesiones magistrales. En estas prácticas hay que señalar dos tipos de implicación por parte de los alumnos/as: colaboración en prácticas y asistencia a prácticas. La colaboración en las prácticas implica que el/la alumno/a se convierte en experimentador/a y se responsabiliza de desarrollar el experimento en la clase. La asistencia a prácticas implica que el/la alumno/a se convierte en sujeto experimental y participa en un grupo de control o experimental. Se plantean un total de 13 experimentos clásicos relacionado con los contenidos del temario (percepción, memoria y creatividad). Cada experimento está diseñado para ser llevado a cabo por un grupo máximo de dos alumnos que se encargarán de desarrollarlo en la clase práctica (bajo la supervisión de la profesora). El resto de los alumnos participan en el experimento como sujetos experimentales formando parte de un grupo de control o experimental. Para la colaboración en experimentos se crearán grupos de, como máximo, dos alumnos/as, y tantos grupos como experimentos se proponen para cada uno de los cinco grupos de prácticas. La elección de la colaboración en prácticas se realizará en la Plataforma Virtual, donde se encontrará un resumen de cada experimento, así como el diseño y el material necesarios para llevarlos a cabo. No se podrá colaborar en más de un experimento.
Trabajo tutelado	TRABAJOS TUTELADOS. 1. TRABAJOS DE ARTISTAS: se elegirá un artista cuya obra, proceso creativo o experiencia esté relacionado con la temática propuesta en la asignatura. Se trata de reflexionar sobre la obra del/la artista a través del proceso psicológico. El trabajo consta de una pequeña introducción en la que se habla del proceso psicológico, una contextualización en la que se incluye el momento histórico y la propia vida del/la artista, para finalizar con el análisis de la obra y su proyección en la temática que se analiza. ÍNDICE: introducción, contexto, análisis del trabajo del artista, bibliografía. La extensión mínima del trabajo mecanografiado es de 15 folios a doble espacio con el tipo de letra Arial 12. Debe incluir bibliografía y estar paginado. El trabajo será individual. 2. JUEGO PARA ENSEÑAR ARTE: crear un juego (de cartas, un juego tradicional como parchís, oca, etc.) para enseñar arte. El objetivo es reflexionar sobre las etapas evolutivas en la infancia-adolescencia y tenerlas en cuenta para diseñar el juego dirigido a acercar al niño/a al mundo del arte. Se pueden incluir los elementos que se consideren adecuados, pero deberán justificarse: el uso del color, determinadas formas, elementos de motivación (como ellos mismos o personas vinculadas dentro de la obra), etc. Es necesario generar las normas del juego (se pueden tener en cuenta normas que ya existen). Aparte del juego y de las normas, se entregará un informe en el que se justifiquen las distintas características del juego en función de la etapa evolutiva a quien va dirigido. ÍNDICE: etapa evolutiva, características del juego, justificación y bibliografía. El mínimo son 10 folios a doble espacio y el tipo de letra, Arial 12. 3. IMÁGENES GUIADAS: elegir una obra de un/a artista y quitar del cuadro un personaje (un punto, una línea, un personaje) que nos servirá de guía para conocer al/a la artista y su obra. Todo tiene que estar documentado y argumentado. Conocer la etapa evolutiva para ver qué es lo que puede interesar más a los niños de esa edad (motivación) y tener en cuenta el desarrollo cognitivo para adecuar el contenido a la edad. El trabajo deberá contener un informe con los siguientes pasos: ÍNDICE: introducción (información sobre la etapa evolutiva a quien va dirigido y por qué), presentar al/a la guía, hacer un viaje para conocer al/a la artista, conocer su ciudad y su momento histórico. Ej.: vamos a visitar al/a la artista a su casa, vamos a ver su taller y nos enseña sus trabajos (uno o dos, los más representativos). El informe tendrá una extensión mínima de 15 folios a doble espacio con el tipo de letra Arial 12. Todos los trabajos deben incluir una portada con el título del trabajo, el nombre y apellidos del/de la autor/a, año académico y asignatura. Además, deben incluir bibliografía y estar paginados. La presentación de trabajos se hará en PowerPoint, previa revisión de la profesora. El tiempo máximo de exposición son 20 minutos. En la Plataforma Virtual de la Universidad (FAITIC), en el apartado PRÁCTICAS, se encontrará la información sobre las distintas alternativas, con la posibilidad de introducir la elección correspondiente.
Trabajo tutelado	Realización de actividades en grupo en la clase relacionadas con los contenidos de la asignatura.

Prácticas autónomas a través de TIC	Una parte importante en este apartado es la propuesta por parte de los alumnos de preguntas tipo test relacionadas con los distintos temas de la asignatura. Las preguntas tendrán 4 alternativas de respuesta, de las cuales sólo una será correcta. Se debe incluir feedback en las alternativas de respuesta. Las preguntas formuladas que tengan el visto bueno de la profesora pueden formar parte de la prueba tipo test para evaluar los contenidos de las clases magistrales. Se propondrán otras actividades para trabajar los distintos contenidos de la asignatura: cuestionarios, ejercicios de autoevaluación, estudios de caso, análisis de obras, participación en foros e utilización del WIKI. Estos ejercicios se desarrollarán en la Plataforma Virtual TEMA, con fechas de entrega y con feedback por parte de la profesora.
Presentación	Las presentaciones y exposiciones, tanto de trabajos tutelados como de lecturas, se realizará mediante PowerPoint, previa revisión de la profesora. El tiempo de exposición máximo oscilará entre 15 y 20 minutos (incluyendo el tiempo de respuesta a posibles preguntas por parte de los compañeros).

Atención personalizada

Metodologías	Descripción
Prácticas de laboratorio	Las prácticas de laboratorio se plantean para que los alumnos/as tengan un contacto directo con la experimentación de donde surgen los contenidos desarrollados en las sesiones magistrales. En estas prácticas hay que señalar dos tipos de implicación por parte de los alumnos/as: colaboración en prácticas y asistencia a prácticas. La colaboración en las prácticas implica que el/la alumno/a se convierte en experimentador/a y se responsabiliza de desarrollar el experimento en la clase. La asistencia a prácticas implica que el/la alumno/a se convierte en sujeto experimental y participa en un grupo de control o experimental. Se plantean un total de 13 experimentos clásicos relacionado con los contenidos del temario (percepción, memoria y creatividad). Cada experimento está diseñado para ser llevado a cabo por un grupo máximo de dos alumnos que se encargarán de desarrollarlo en la clase práctica (bajo la supervisión de la profesora). El resto de los alumnos participan en el experimento como sujetos experimentales formando parte de un grupo de control o experimental. Para la colaboración en experimentos se crearán grupos de, como máximo, dos alumnos/as, y tantos grupos como experimentos se proponen para cada uno de los cinco grupos de prácticas. La elección de la colaboración en prácticas se realizará en la Plataforma Virtual, donde se encontrará un resumen de cada experimento, así como el diseño y el material necesarios para llevarlos a cabo. No se podrá colaborar en más de un experimento.
Trabajo tutelado	TRABAJOS TUTELADOS. 1. TRABAJOS DE ARTISTAS: se elegirá un artista cuya obra, proceso creativo o experiencia esté relacionado con la temática propuesta en la asignatura. Se trata de reflexionar sobre la obra del/la artista a través del proceso psicológico. El trabajo consta de una pequeña introducción en la que se habla del proceso psicológico, una contextualización en la que se incluye el momento histórico y la propia vida del/la artista, para finalizar con el análisis de la obra y su proyección en la temática que se analiza. ÍNDICE: introducción, contexto, análisis del trabajo del artista, bibliografía. La extensión mínima del trabajo mecanografiado es de 15 folios a doble espacio con el tipo de letra Arial 12. Debe incluir bibliografía y estar paginado. El trabajo será individual. 2. JUEGO PARA ENSEÑAR ARTE: crear un juego (de cartas, un juego tradicional como parchís, oca, etc.) para enseñar arte. El objetivo es reflexionar sobre las etapas evolutivas en la infancia-adolescencia y tenerlas en cuenta para diseñar el juego dirigido a acercar al niño/a al mundo del arte. Se pueden incluir los elementos que se consideren adecuados, pero deberán justificarse: el uso del color, determinadas formas, elementos de motivación (como ellos mismos o personas vinculadas dentro de la obra), etc. Es necesario generar las normas del juego (se pueden tener en cuenta normas que ya existen). Aparte del juego y de las normas, se entregará un informe en el que se justifiquen las distintas características del juego en función de la etapa evolutiva a quien va dirigido. ÍNDICE: etapa evolutiva, características del juego, justificación y bibliografía. El mínimo son 10 folios a doble espacio y el tipo de letra, Arial 12. 3. IMÁGENES GUIADAS: elegir una obra de un/a artista y quitar del cuadro un personaje (un punto, una línea, un personaje) que nos servirá de guía para conocer al/a la artista y su obra. Todo tiene que estar documentado y argumentado. Conocer la etapa evolutiva para ver qué es lo que puede interesar más a los niños de esa edad (motivación) y tener en cuenta el desarrollo cognitivo para adecuar el contenido a la edad. El trabajo deberá contener un informe con los siguientes pasos: ÍNDICE: introducción (información sobre la etapa evolutiva a quien va dirigido y por qué), presentar al/a la guía, hacer un viaje para conocer al/a la artista, conocer su ciudad y su momento histórico. Ej.: vamos a visitar al/a la artista a su casa, vamos a ver su taller y nos enseña sus trabajos (uno o dos, los más representativos). El informe tendrá una extensión mínima de 15 folios a doble espacio con el tipo de letra Arial 12. Todos los trabajos deben incluir una portada con el título del trabajo, el nombre y apellidos del/de la autor/a, año académico y asignatura. Además, deben incluir bibliografía y estar paginados. La presentación de trabajos se hará en PowerPoint, previa revisión de la profesora. El tiempo máximo de exposición son 20 minutos. En la Plataforma Virtual de la Universidad (FAITIC), en el apartado PRÁCTICAS, se encontrará la información sobre las distintas alternativas, con la posibilidad de introducir la elección correspondiente.

Prácticas autónomas a través de TIC	Una parte importante en este apartado es la propuesta por parte de los alumnos de preguntas tipo test relacionadas con los distintos temas de la asignatura. Las preguntas tendrán 4 alternativas de respuesta, de las cuales sólo una será correcta. Se debe incluir feedback en las alternativas de respuesta. Las preguntas formuladas que tengan el visto bueno de la profesora pueden formar parte de la prueba tipo test para evaluar los contenidos de las clases magistrales. Se propondrán otras actividades para trabajar los distintos contenidos de la asignatura: cuestionarios, ejercicios de autoevaluación, estudios de caso, análisis de obras, participación en foros e utilización del WIKI. Estos ejercicios se desarrollarán en la Plataforma Virtual TEMA, con fechas de entrega y con feedback por parte de la profesora.
-------------------------------------	--

Evaluación				
	Descripción	Cualificación	Resultados de Formación e Aprendizaje	
Prácticas de laboratorio	Evaluación formativa continua Evaluación sumativa: se valora la asistencia, la preparación-documentación, la claridad, la organización de contenidos, el trabajo en grupo y la actitud. RESULTADOS DE APRENDIZAJE 1-El alumnado será capaz de contemplar distintas posibilidades en la resolución de un problema. 2-Los alumnos/as serán capaces de comprender y valorar distintos discursos. 3- El alumnado conocerá distintos criterios de evaluación y los aplicará a procesos de percepción y memoria. 4- Los alumnos/as conocerán pruebas para la creación de imágenes mentales. 5- El alumnado desarrollaran la habilidad para dialogar y llegar a acuerdos en trabajos en grupo.	15	B6	C22 C23 C26 C28 C29 C33 C34
Trabajo tutelado	Evaluación formativa continua Se valora la adecuación a las normas preestablecidas por la profesora y la actitud. RESULTADOS DE APRENDIZAJE 1- El alumnado será capaz de relacionar los procesos de percepción y memoria en el proceso artístico. 2- Los alumnos/as serán capaces de relacionar el proceso creativo, la imaginación mental y los mapas cognitivos en la creación artística. 3- Los alumnos/as serán capaces de comprender y valorar distintos discursos.	5		C26 C27 C29 C34
Trabajo tutelado	Evaluación formativa continua Evaluación sumativa: se valora la colaboración y la implicación en las actividades. RESULTADOS DE APRENDIZAJE 1- El alumnado adquirirá conocimientos básicos de los procesos de percepción y memoria. 2- El alumnado adquirirá conocimientos básicos acerca del proceso creativo, la imaginación mental y los mapas cognitivos. 3- El alumnado será capaz de relacionar los procesos de percepción y memoria en el proceso artístico. 4- Los alumnos/as serán capaces de relacionar el proceso creativo, la imaginación mental y los mapas cognitivos en la creación artística. 5- El alumnado será capaz de contemplar distintas posibilidades en la resolución de un problema. 6- Los alumnos/as conocerán pruebas para la creación de imágenes mentales.	5		C22 C25 C26 C27 C29 C30 C33 C37
Prácticas autónomas a través de TIC	Evaluación formativa y continua. Evaluación sumativa: se valora la utilización de distintas herramientas, la implicación, las argumentaciones y reflexiones, y la actitud. RESULTADOS DE APRENDIZAJE 1- El alumnado adquirirá conocimientos básicos de los procesos de percepción y memoria. 2- El alumnado adquirirá conocimientos básicos acerca del proceso creativo, la imaginación mental y los mapas cognitivos.	5		C22 C25 C27 C30 C33
Presentación	Evaluación formativa y continua Evaluación sumativa: se valora la claridad y la sencillez en la exposición, la compostura y la actitud en la exposición. RESULTADOS DE APRENDIZAJE 1- El alumnado será capaz de defender públicamente un trabajo previamente elaborado de forma clara, con lenguaje y actitud correcta.	5		C23 C29

Examen de preguntas objetivas	Evaluación *sumativa y final: consistirá en una prueba objetiva sobre los contenidos que conforman la materia. La prueba constará de 30 preguntas con cuatro alternativas, de las que solo una es correcta. Esta evaluación *faráse en el período de evaluación el final del *cuatrimestre, en horario de teoría. RESULTADOS DE APRENDIZAJE 1- El alumnado adquirirá conocimientos básicos de los procesos de percepción y memoria. 2- El alumnado adquirirá conocimientos básicos acerca del proceso creativo, la imaginación mental y los mapas cognitivos. 3- El alumnado será capaz de relacionar los procesos de percepción y memoria en el proceso artístico. 4- Los alumnos/as serán capaces de relacionar el proceso creativo, la imaginación mental y los mapas cognitivos en la creación artística. 5- El alumnado será capaz de contemplar distintas posibilidades en la resolución de un problema. 6- Los alumnos/as serán capaces de comprender y valorar distintos discursos.	60	C22 C25 C26 C27 C29 C30 C33 C34 C37
Portafolio/dossier	Evaluación final del trabajo tutelado: se valora la adecuación a las normas establecidas, la preparación, la claridad, los medios utilizados y el nivel de profundización. RESULTADOS DE APRENDIZAJE 1- El alumnado es capaz de realizar un trabajo escrito que implique un juicio reflexivo, respetando los modos y formas académicamente establecidos.	5	C4 C27 C29

Outros comentarios sobre a Avaliación

Se hará una prueba tipo test al final del cuatrimestre. En la convocatoria de julio sólo se podrá optar a la prueba de preguntas objetivas, aunque se tendrá en cuenta la puntuación alcanzada en distintas actividades durante el cuatrimestre.

Fechas de evaluaciones extraordinarias se publican en la plataforma faitic y en la página web de la facultad

<http://belasartes.uvigo.es/bbaa/index.php?id=31>

Fuentes de información

Bibliografía Básica

CAMPOS, A., **Manual de prácticas de psicología básica**, 1988,
COON, D., **Psicología**, 1999,
GOLDSTEIN, E.B., **Sensación y percepción**, 1999,
LAHEY, B.B., **Introducción a la psicología**, 1999,
MYER, D. G., **Psicología**, 1999,
ROCK, I., **La percepción**, 1985,
SCHIFFMAN, H. R., **La percepción sensorial**, 1981,
VEGA DE M., **Introducción a la psicología cognitiva**, 1984,
COON, D., MITTERER, J. O., **Introduction to Psychology**, 2007,
GOLDSTEIN, E. B., **Sensation and perception**, 2010,
LAHEY, B. B., **Psychology: an introduction**, 2012,

Bibliografía Complementaria

Recomendaciones

Outros comentarios

DATOS IDENTIFICATIVOS				
Arte, linguaxe e representación				
Materia	Arte, linguaxe e representación			
Código	P01G010V01303			
Titulación	Grao en Belas Artes			
Descritores	Creditos ECTS	Sinale	Curso	Cuadrimestre
	6	OB	2	1c
Lingua de impartición	Castelán			
Departamento	Pintura			
Coordinador/a	Núñez Jiménez, Marina			
Profesorado	Blanco Salgueiro, Loreto Núñez Jiménez, Marina			
Correo-e	netmarina@gmail.com			
Web				
Descrición xeral	Materia interdisciplinar que aborda un achegamento **semiótico á cultura visual e á práctica da arte. Trátase de comprender como funcionan os signos e cales son as estratexias concretas de significación das imaxes que nos rodean. Así aprenderemos a lelas con competencia e a empregar, ao producirmos as obras, as tácticas que máis se adecúen aos nosos propósitos **comunicativos.			

Competencias	
Código	
B1	Capacidade de xestión da información.
B2	Capacidade de comunicación. Capacidade para expoñer oralmente e por escrito con claridade problemas complexos e proxectos dentro do seu campo de estudo
C4	Comprensión crítica da dimensión preformativa e de incidencia social da arte. Analizar a repercusión recíproca entre a arte e a sociedade
C6	Coñecemento do vocabulario, códigos, e dos conceptos inherentes ao ámbito artístico. Coñecer a linguaxe da arte
C9	Coñecemento de métodos de produción e técnicas artísticas. Analizar os procesos de creación artística
C25	Capacidade de (auto)reflexión analítica e (auto)crítica no traballo artístico.
C31	Capacidade para xerar e xestionar a produción artística. Saber establecer a planificación necesaria nos procesos de creación artística.
C36	Capacidade de documentar a produción artística. Utilizar as ferramentas e recursos necesarios para contextualizar e explicar a propia obra artística
C42	Habilidades para a creación artística e capacidade de construír obras de arte. Adquirir as destrezas propias da práctica artística

Resultados de aprendizaxe		
Resultados previstos na materia	Resultados de Formación e Aprendizaxe	
O alumnado será capaz de comprender as funcións representativa, expresiva e poética dunha obra artística	C6	C9
O alumnado coñecerá a sintaxe e figuras retóricas empregadas por unha obra artística	C6	
O alumnado coñecerá os códigos de representación implicados nunha obra artística	C6	
O alumnado será capaz de ler e analizar imaxes	B2	C25
O alumnado será capaz de entender a relación das imaxes, e concretamente das obras artísticas, co seu contexto social	B1	C4
O alumnado será capaz de crear obras artísticas incidindo é as súas funcións representativa, expresiva e poética	C25	C31
	C36	C42
O alumnado será capaz de empregar nas súas obras artísticas os procedementos e códigos de representación máis adecuados para os seus propósitos *comunicativos	C25	C31
	C36	C42

Contidos	
Tema	

Introdución á *semiótica.	De *Saussure definiu a *semiótica como unha ciencia que estuda a vida dos signos no seo da vida social. A énfase na relación do signo co seu contexto social será fundamental nesta aproximación. O signo #erixir en lugar de algo por consenso e uso común, non por necesidade. Entender a arbitrariedade dos signos é o punto de partida para entender que a representación nunca é natural, nin obxectiva, nin inocente: independentemente das súas pretensións, sempre está impregnada de ideoloxía.
As funcións da linguaxe. Factores da comunicación na obra de arte.	A clasificación de *Roman *Jakobson das funcións da linguaxe (funcións *referencial, apelativa, expresiva, *fática, poética e *metalingüística) é o punto de partida para estimular a facultade crítica ao ler. A nosa posición como lectores está condicionada por asuncións *tácitas das que non somos conscientes. O coñecemento de como funciona a linguaxe fai que os procesos de significación non se vexan como a simple transmisión de significados xa constituídos, senón que se entendan como o lugar no que se constrúe a realidade.
Códigos de representación. Sintaxe da imaxe.	A cuestión de como se significa non é simplemente formal, pero o formal é fundamental para significar. É o substrato fundamental sobre o que se asintan os significados. Por iso hai que comprender que cada código de representación está baseado en certas eleccións formais e que cada elección formal asóciase, no marco relativamente estable da cultura do/a artista, a significados concretos; é dicir, o que a obra nos conta non está só determinado polas eleccións *iconográficas ou narrativas, se as houber, senón que, na técnica empregada, na lonxitude do trazo, no tamaño dun motivo en relación ao tamaño total da imaxe, no soporte elixido, no emprego dunha ou doutra perspectiva, en que se enfoca ou *desenfoca[] están implícitas moitas das súas afirmacións.
Relacións entre realidade, percepción e representación.	A percepción non é un proceso estritamente *fisiolóxico, de rexistro directo, senón unha construción mental baseada nas sensacións, unha *codificación do mundo en signos *icónicos que poidan representalo dentro da nosa mente. Esa *codificación ten implícita unha perspectiva concreta que parte dos esquemas aprendidos, é dicir, o mundo non se experimenta sen mediación. Só é *inteligible no discurso -que é unha estrutura social historicamente concreta de institucións, categorías e crenzas. Se non hai unha percepción non mediada, menos aínda haberá unha representación natural, xa que estamos a falar dunha *codificación de segundo grao. A pesar de todas as concepcións románticas da arte como expresión persoal, directa e libre, a creación artística implica unha linguaxe baseada nunhas convencións herdadas a través da educación nos parámetros dunha sociedade. E non se trata só de en que medida é posible que unha representación #reflectir o que entendemos por realidade, senón que hai que entender tamén que ese concepto chamado realidade fórxase, en parte, a través das representacións. As representacións non son tan só un reflexo pasivo de significados e valores, senón unhas construtoras activas deses significados e valores. A través delas *aprehendemos o mundo e, por tanto elas, en gran medida, constrúen a nosa idea do mundo.
Relacións **transtextuais.	Todo texto relaciónase, na súa escritura e na súa lectura, co conxunto de textos que o precederon ou que o rodean, de maneira que podemos falar da existencia dun marco *transtextual. Como di *Barthes, o texto está enteiramente *entretexido de citas, referencias e ecos. Toda obra é un *palimpsesto, un texto que se *superpone a outro, ao que cobre case por completo. Seguindo a clasificación de *Gerard *Genette, estudaremos cinco relacións *transtextuais: *paratextualidade, *metatextualidade, *architextualidade, *intertextualidade e *hipertextualidade. As dúas últimas son as empregadas nas prácticas *apropiacionistas, tan características dunha época na que os signos crecen uns sobre os outros e o xogo de imaxes ten cada vez menos que ver cunha (hipotética) realidade exterior.
Construción e **deconstrución de imaxes.	Na era dos simulacros, as representacións convértense no noso medio natural. Segundo a metáfora de *Baudrillard, o mapa da *hiperrealidade substitúe ao territorio do real. Se aceptamos que as representacións son determinantes á hora de construír o noso concepto do que é a realidade, entenderemos que a súa poder é enorme. A práctica *deconstrutora pretende pór en crise a idea da representación como un feito natural, analizando e desmontando os códigos ideolóxicos infiltrados nalgunhas representacións dominantes.

Modos de interpretación da obra de arte.

O método histórico-crítico, o *formalista, o *iconolóxico, o sociolóxico, o *estruturalista, as aproximacións *psiconalíticas. Ao longo da historia da arte occidental sucedéronse varios modos de ver as obras de arte, métodos críticos baseados en diversas disciplinas que analizan algúns dos aspectos máis relevantes da arte *segun as épocas e xeografías. A diversidade de aproximacións é un indicador de que estamos a tratar con obras abertas, expandidas por cada espectador, que as atrae á súa propia órbita especulativa. A estética da recepción insiste na idea *postestruturalista de que as imaxes teñen significado tan só en contacto cos discursos que circulan por unha sociedade.

Planificación

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Presentación	2	0	2
Traballo tutelado	48	90	138
Lección maxistral	10	0	10

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descrición
Presentación	Os alumnos explicaranlle á profesora, de forma individualizada ou en pequenos grupos, as súas formulacións e solucións para o exercicio proposto na sesión maxistral.
Traballo tutelado	Os alumnos resolverán os exercicios formulados na sesión maxistral principalmente no taller da materia, co seguimento constante da profesora nas horas presenciais e de forma autónoma nas non presenciais. Tecnicamente, os exercicios implicarán a práctica da pintura, a fotografía e a infografía, aínda que tamén se abordará o manexo dos obxectos e os seus contextos.
Lección maxistral	A profesora exporá os contidos da materia coa axuda de material audiovisual. Ao termo da clase, propondrá un exercicio práctico relacionado cos temas tratados, que se desenvolverá durante varias semanas. As sesións maxistrais impartiranse xuntando os dous grupos no caso do P2 y P3, leste é o seu horario: Luns 16 de setembro: de 10,30 a 14,30, grupos *P2 e *P3. Espazo 16 Luns 4 de novembro: de 10,30 a 14,30, grupos *P2 e *P3. Espazo 16

Atención personalizada

Metodoloxías	Descrición
Presentación	Os alumnos explicaranlle á profesora, de forma individualizada ou en pequenos grupos, as súas formulacións e solucións para os exercicios propostos nas sesións maxistrais. Trátase de darlle ao alumno indicacións concretas sobre o seu traballo, tentando que asimile os aspectos conceptuais, que expoña correctamente os aspectos formais, e que aprenda a expresar os seus obxectivos e metodoloxías.
Traballo tutelado	Trátase de acompañar ao alumno durante todo o desenvolvemento do exercicio proposto na sesión maxistral, solucionando problemas técnicos e formais de forma que poida comunicar correctamente, mediante a fotografía, a manipulación dixital de imaxes e a pintura, as súas formulacións *discursivos.

Avaliación

	Descrición	Cualificación	Resultados de Formación e Aprendizaxe
Presentación	Avaliarase a capacidade do alumno para ler as imaxes que nos rodean e propor algunhas propias. Avaliaranse, así mesmo, os coñecementos de *semiótica, cultura visual e Historia da arte impartidos nas sesións maxistrais. Avaliarase a capacidade do alumno para comprender as funcións representativa, expresiva e poética dunha obra artística, para coñecer a sintaxe e figuras retóricas empregadas por unha obra artística, para coñecer os códigos de representación implicados nunha obra artística, para ler e analizar imaxes, e para entender a relación das imaxes, e concretamente das obras artísticas, co seu contexto social.	15	B1 C4 B2 C6 C9

Traballo tutelado	Avaliarase a progresiva capacidade do alumno para construír imaxes que respondan a un propósito *comunicativo concreto e que non sexan obvias nin *crípticas. Avaliarase a adquisición de destrezas na práctica dos procedementos artísticos empregados. Avaliaranse os resultados dos exercicios desenvolvidos nos talleres, tanto nos aspectos formais como *discursivos. Avaliarase a capacidade do alumno para crear obras artísticas incidindo é as súas funcións representativa, expresiva e poética, e para empregar nas súas obras artísticas os procedementos e códigos de representación máis adecuados para os seus propósitos *comunicativos.	85	C25 C31 C36 C42
-------------------	---	----	--------------------------

Outros comentarios sobre a Avaliación

Terase moi especialmente en conta a asistencia a clase, que expresa con claridade a implicación e o compromiso dos alumnos.

A avaliación da convocatoria ordinaria realizarase según o horario de cada grupo.

Nas convocatorias extraordinarias de xullo e fin de carreira entregaranse, correctamente realizados, todos os exercicios suspensos ou non presentados que se propuxeron durante o cuadrimestre.

Datas de convocatorias extraordinarias:

Convocatoria extraordinaria de fin de carreira: 22 de outubro de 2020 a las 12:00 horas

Convocatoria extraordinaria de xullo: 3 de xullo de 2020 a las 10:00 horas

<http://belasartes.uvigo.es/bbaa/index.php?id=31>

Bibliografía. Fontes de información

Bibliografía Básica

Bryson, Norman, **Visión y pintura. La lógica de la mirada**, Alianza Forma, 1991 (1983)

Berger, John, **Modos de ver**, Gustavo Gili, 1980

Gombrich, Ernst H, **Arte e ilusión**, Gustavo Gili, 1982 (1959)

José Jiménez, **Crítica del mundo imagen**, Tecnos, 2019

Bibliografía Complementaria

Klein, Naomi, **No Logo**, Paidós, 2001

Foucault, Michel, **Microfísica del Poder**, La Piqueta, 1980

Calabrese, Omar, **El lenguaje del arte**, Paidós, 1987

Baudrillard, Jean, **Cultura y simulacro**, Kairós, 1987 (1978)

Aumont, Jacques, **La imagen**, Paidós Comunicación, 1992

Picó, Josep (ed.): **Modernidad y posmodernidad**, Alianza Editorial, 1988

Barthes, Roland, **El susurro del lenguaje. Más allá de la palabra y la escritura**, Paidós, 1987 (1984)

Recomendacións

Materias que se recomenda ter cursado previamente

Historia: Historia da arte/P01G010V01202

Informática: Técnicas informáticas/P01G010V01103

Técnicas escultóricas/P01G010V01203

Técnicas fotográficas/P01G010V01204

Técnicas pictóricas/P01G010V01104

DATOS IDENTIFICATIVOS				
Escultura				
Materia	Escultura			
Código	P01G010V01304			
Titulación	Grao en Belas Artes			
Descritores	Creditos ECTS	Sinale	Curso	Cuadrimestre
	6	OB	2	1c
Lingua de impartición	Castelán			
Departamento	Escultura			
Coordinador/a	Novegil González-Anleo, Xoán Manuel			
Profesorado	Barreiro Rodríguez-Moldes, María Covadonga Fernández Pérez de Lis, Javier Novegil González-Anleo, Xoán Manuel Ortuzar González, Mónica			
Correo-e	xoananleo@uvigo.es			
Web				
Descrición xeral	Estudo da natureza conceptual, formal e material da escultura. Desenvolvementos na elaboración escultórica dos aspectos ligados a: a escultura como obxecto e como representación; a organización e composición; e o vocabulario escultórico.			

Competencias

Código	
C5	Coñecemento da teoría e do discurso actual da arte, así como o pensamento actual dos artistas a través das súas obras e textos. Actualizar constantemente o coñecemento directo da arte a través dos seus propios creadores
C6	Coñecemento do vocabulario, códigos, e dos conceptos inherentes ao ámbito artístico. Coñecer a linguaxe da arte
C7	Coñecemento do vocabulario e dos conceptos inherentes a cada técnica artística particular. Coñecer a linguaxe creativa específica
C9	Coñecemento de métodos de produción e técnicas artísticas. Analizar os procesos de creación artística
C12	Coñecemento dos materiais e dos seus procesos derivados de creación e/ou produción. Coñecer os materiais, procedementos e técnicas que se asocian a cada linguaxe artística
C14	Coñecemento dos instrumentos e métodos de experimentación en arte. Aprendizaxe das metodoloxías creativas asociadas a cada linguaxe artística
C31	Capacidade para xerar e xestionar a produción artística. Saber establecer a planificación necesaria nos procesos de creación artística.
C32	Capacidade de aplicar profesionalmente tecnoloxías específicas. Utilizar as ferramentas apropiadas para as linguaxes artísticas propias
C33	Capacidade de colaboración con outras disciplinas. Desenvolvemento de vías de relación e intercambio con outros campos de coñecemento
C42	Habilidades para a creación artística e capacidade de construír obras de arte. Adquirir as destrezas propias da práctica artística
C43	Habilidade para establecer sistemas de produción. Desenvolver estratexias aplicadas ao exercicio sistemático da práctica artística

Resultados de aprendizaxe

Resultados previstos na materia	Resultados de Formación e Aprendizaxe
O alumno será capaz de entender a escultura no conxunto das artes mediante a realización dun exercicio relacionado co pensamento e obras dos artistas contemporáneos recoñecidos	C5 C6 C7
O alumno conseguirá un coñecemento dos xéneros e tendencias do panorama actual da arte desde unha perspectiva escultórica a través da realización de pezas concretas, lecturas e películas.	C5 C6 C7
O alumno desenvolverá coñecementos básicos dos materiais e útiles propios da práctica escultórica a través do uso de tecnoloxía apropiada aplicada a cada proposta	C12 C14
O alumno desenvolverá coñecementos básicos de métodos de produción escultórica mediante dispositivos á mantenta comentados polos profesores.	C9 C12
Os alumnos adquirirá un coñecemento do vocabulario e do código escultóricos mediante exercicios específicos para iso.	C6 C7
O alumno será capaz do manexo básico de útiles e materiais escultóricos a través de todos e cada un dos exercicios do cuadrimestre.	C31 C32
O alumno adquirirá a capacidade básica para integrar distintas disciplinas na produción de cada unha das esculturas realizadas para cada un dos exercicios.	C31 C33

O alumno traballará acerca da súa propia capacidade para xerar e xestionar de maneira básica unha obra escultórica mediante comentarios cos compañeiros e cos profesores.	C31
O alumno desenvolverá a habilidade para construír unha escultura nos seus diferentes técnicas a partir dun nivel básico e aumentándoo progresivamente.	C42 C43
O alumno desenvolverá a habilidade para xerar sistemas produción escultórico nun nivel básico mediante a elaboración de propostas específicas dos profesores.	C42 C43
O alumno será capaz de exercitar a habilidade básica para integrar diferentes materiais na produción de esculturas mediante exercicios diversos de substitución.	C42 C43
O alumno adquirirá a habilidade básica para integrar diferentes disciplinas na produción de esculturas realizadas especificamente dentro dun concepto transversal do concepto da escultura.	C42 C43

Contidos

Tema

1-Escultura e obxecto	1-Desenvolvemento e derivas do campo escultórico
2-Natureza conceptual, formal e material da escultura.	2-Distintos puntos de vista da palabra «escultura».
3-Desenvolvemento da elaboración escultórica.	3-Procedementos, técnicas e soportes.
Desenvolvemento dos aspectos ligados á escultura.	4-Obxecto e representación.
5-Aspectos de organización escultórica.	5-Aspectos da composición escultórica.
6-Connotacións dos materiais	6-A factura, a **tactilidade e a superficie.

Planificación

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Traballo tutelado	10	40	50
Traballo tutelado	37	40	77
Resolución de problemas	6	3	9
Lección maxistral	7	7	14

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descrición
Traballo tutelado	Acompañar o alumno en todo momento co asesoramento do profesor e o seguimento en cada traballo.
Traballo tutelado	Que o alumno traballe individualmente ou en grupo baixo a supervisión do profesor.
Resolución de problemas	Revisaranse en común as propostas de todos os compañeiros comentadas polo profesor.
Lección maxistral	Que o alumno poida constatar desde unha visión **panorámica como aconteceron os devir da escultura ata chegar á actualidade.

Atención personalizada

Metodoloxías	Descrición
Traballo tutelado	Que o alumno traballe individualmente ou en grupo baixo a supervisión do profesor.
Traballo tutelado	Acompañar o alumno en todo momento co asesoramento do profesor e o seguimento en cada traballo.
Resolución de problemas	Revisaranse en común as propostas de todos os compañeiros comentadas polo profesor.

Avaliación

	Descrición	Cualificación	Resultados de Formación e Aprendizaxe
Traballo tutelado	Traballos de aula	80	C9 C14
	Resolución de problemas		C31 C32
Traballo tutelado	Valoración da asistencia como participación activa e como dedicación á materia.	10	C5 C6 C7

Outros comentarios sobre a Avaliación

Probas de avaliación de convocatorias extraordinarias día 6 de xullo ás 10 h. 2020.

Bibliografía. Fontes de información**Bibliografía Básica**

Baudillard, J., **El sistema de los objetos**, s. XXI, 1995

Guasch, Ana María, **El último del siglo XX**, Alianza, 2005

Focillón, H., **La vida de las formas y elogio de la mano**, Xarait, 1993

Marchán, Simón, **Del arte objetual al arte del concepto**, Akal, 1990

Bibliografía Complementaria

Recomendacións

Outros comentarios***TUTORÍAS**

- Mónica *Ortuzar: mércores de 8:30 a 14:30

- *Xoán Anleo: martes de 15:30 a 21:30

- *Ventura A. Pérez Suárez: mércores de 8:30 a 14:30 *h.

DATOS IDENTIFICATIVOS				
Técnicas gráficas				
Materia	Técnicas gráficas			
Código	P01G010V01305			
Titulación	Grao en Belas Artes			
Descritores	Creditos ECTS	Sinale	Curso	Cuadrimestre
	6	OB	2	1c
Lingua de impartición	Castelán Galego			
Departamento	Debuxo			
Coordinador/a	Salamanca Mota, Manuel Dimas			
Profesorado	Liste Fernández, Araceli Mercedes Pastor Bravo, Jesús Luis Salamanca Mota, Manuel Dimas			
Correo-e	sr.dimas@yahoo.es			
Web				
Descrición xeral	A materia "Técnicas Gráficas" centra a súa docencia no razoamento e produción de imaxes multiplicables por métodos tradicionais, a partir de matrices e a súa estampaxe. Coa ideación e a realización de imaxes gráficas a través dun proxecto evolutivo, preténdese que o alumno se achegue aos conceptos propios da obra gráfica, que coñeza os diferentes procedementos e recursos básicos de gravado e estampaxe e que desenvolva a súa capacidade de experimentación, ademais de impulsalo a formular os seus intereses artísticos e a desenvolver a súa propia linguaxe en relación coas outras materias do curso.			

Competencias	
Código	
B8	Capacidade de iniciativa propia e de automotivación.
C2	Comprensión crítica da evolución dos valores estéticos, históricos, materiais, económicos e conceptuais. Analizar a evolución dos valores da arte desde unha perspectiva socioeconómica e cultural
C5	Coñecemento da teoría e do discurso actual da arte, así como o pensamento actual dos artistas a través das súas obras e textos. Actualizar constantemente o coñecemento directo da arte a través dos seus propios creadores
C6	Coñecemento do vocabulario, códigos, e dos conceptos inherentes ao ámbito artístico. Coñecer a linguaxe da arte
C7	Coñecemento do vocabulario e dos conceptos inherentes a cada técnica artística particular. Coñecer a linguaxe creativa específica
C9	Coñecemento de métodos de produción e técnicas artísticas. Analizar os procesos de creación artística
C12	Coñecemento dos materiais e dos seus procesos derivados de creación e/ou produción. Coñecer os materiais, procedementos e técnicas que se asocian a cada linguaxe artística
C17	Coñecemento dos diferentes axentes artísticos e o seu funcionamento. Identificar os distintos intermediarios artísticos e as súas funcións na dinámica da arte e a súa metodoloxía de traballo
C19	Capacidade para identificar e entender os problemas da arte. Establecer os aspectos da arte que xeran procesos de creación.
C31	Capacidade para xerar e xestionar a produción artística. Saber establecer a planificación necesaria nos procesos de creación artística.
C32	Capacidade de aplicar profesionalmente tecnoloxías específicas. Utilizar as ferramentas apropiadas para as linguaxes artísticas propias
C42	Habilidades para a creación artística e capacidade de construír obras de arte. Adquirir as destrezas propias da práctica artística
C43	Habilidade para establecer sistemas de produción. Desenvolver estratexias aplicadas ao exercicio sistemático da práctica artística

Resultados de aprendizaxe	
Resultados previstos na materia	Resultados de Formación e Aprendizaxe
Coñecementos históricos básicos do gravado.	B8 C5 C6 C7
Coñecementos básicos dos materiais, útiles e dispositivos do gravado e a estampaxe.	C6 C7 C9 C12
Coñecementos básicos dos procesos, procedementos e técnicas do gravado.	C9 C12
Coñecementos básicos dos procesos de edición.	C9 C12

Coñecementos básicos do vocabulario e dos códigos da disciplina.	C6 C7
Coñecemento dos fundamentos teóricos e históricos da obra do gravado e das técnicas de estampaxe.	C5
Capacidade de comprensión dos procesos asociados ao gravado e á estampaxe.	C9 C12
Capacidade de aplicar con creatividade procesos, técnicas e sistemas de gravado e estampaxe.	C31 C32
Capacidade de comprender as implicacións da multiplicidade na creación artística.	C2 C17 C19
Habilidade no uso de ferramentas e recursos do medio nun nivel básico.	C42 C43
Habilidade para xerar sistemas de produción do gravado.	C42 C43
Habilidade na integración creativa dos diferentes procesos técnicos.	C42 C43

Contidos

Tema

I. Gravado e stampa. Principios referentes á obra gráfica.	- Introducción aos procedementos e pensamentos propios das técnicas gráficas para a creación de imaxe múltiple e seriada. Noción de obra orixinal múltiple. - Aproximación aos conceptos de gravar, incidir, recordar, escribir, debuxar, deixar pegada, etc. - Historia, vocación e evolución das técnicas gráficas. - Terminoloxía, nomenclatura, etc. - Explicación dos diferentes procedementos manuais e das súas linguaxes. - A experimentación e a multiplicación como base dun proxecto gráfico evolutivo. Repetición, transformación, seriación, evolución, etc.
II. Ideación e elaboración dun proxecto gráfico.	- Presentación dun proxecto teórico-práctico tendo en conta as características conceptuais da arte gráfica. - Por que unha obra estampada, reproducíble (ou non), múltiple, seriada? - Idear un proxecto evolutivo a través da elaboración e transformación da/s matrices e dos diferentes recursos na estampaxe, cun mínimo de dez estampas. - Elaboración dunha memoria teórica. Elaboración do proxecto: - Presentación e bosquejos previos - Investigación teórica e busca de referencias - Planificación da produción. - Elaboración dun proxecto teórico.
III. Produción e experimentación. Para a produción dos proxectos valoráranse diferentes recursos apropiados a cada linguaxe e proxecto conceptual, a partir dunha matriz a prancha perdida ou coa combinación de varias matrices e a súa estampaxe con múltiples recursos. Realización dun conxunto ou serie de estampas na idea de proxecto evolutivo (multiplicación-transformación).	Produción (elaboración da/s matrices e a súa estampaxe): □ Xilografía sobre contrachapado, dm ou linóleo. - Proxecto a unha soa cor - Varias cores a prancha perdida. □ Maneira negra □ Gravado calcográfico ou procesos directos sobre metal, PVC, metacrilato... - Punta seca (liña e mancha). - Maneira negra - Aditivas. Carborundo. Vernices ou procesos indirectos (por medio de ácidos). - Augaforte (liña e valores con tramados) - Técnicas de levantamento e augatinta (mancha) ou procesos directos sobre metal, PVC, metacrilato... ou ben técnicas con aditivos, collagraph, sobre cartón, madeira... - Aglutinantes, adhesivos e materiais de carga. - Efectos e texturas con collage. □ Recursos de estampaxe (en negro e cores) - Tinguído e limpeza das matrices segundo os resultados buscados (contrastado, entrapado, ton de placa, à la poupée). - Re-estampaxe - Tinguído en oco e relevo, método Hayter. - Tinguído de modelos, recortes, reservas, chine collé. - Estampaxe sobre diferentes papeis. □ Elección e preparación dos papeis. □ Secado e prensado. □ Presentación final nunha carpeta. Cada estampa coa su ficha técnica.

Planificación

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Lección maxistral	10	15	25
Aprendizaxe baseado en proxectos	10	20	30
Prácticas de laboratorio	40	55	95

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descrición
Lección maxistral	Exposicións teóricas acerca dos principios referentes á obra gráfica: pensamentos e procedementos. Apoio audiovisual: procedementos técnicos e visualización de obras. - Historia da Arte e creación contemporánea. - Visualización de traballos de alumnos anteriores.
Aprendizaxe baseado en proxectos	Seguimento individual e en grupo: - dos pre-proxectos e dos bosquexos (caderno de campo) - do proxecto teórico (marco conceptual e referencias doutros artistas). Orientación bibliográfica da planificación e produción do proxecto (realización da/s matrices, proceso de estampaxe e presentación final).
Prácticas de laboratorio	- Demostración práctica dos diferentes procedementos. - Seguimento da realización da/s matriz/ces e da súa modificación-evolución (a prancha perdida e novas pranchas complementarias) - Seguimento dos procesos de estampaxe (estampaxe dos diferentes estados da/s matriz/ces e variacións con diferentes recursos). - Recomendacións para a presentación final.

Atención personalizada

Metodoloxías	Descrición
Aprendizaxe baseado en proxectos	Seguimento individual e en grupo dos proxectos desde o seu *ideación, a súa evolución e a súa concreción dentro do marco conceptual da creación gráfica múltiple: - dos *pre-proxectos e os esbozos previos (apuntamentos de ideas, caderno de campo, revisión de traballos anteriores ou doutras materias). - do proxecto teórico (marco conceptual e referencias doutros artistas). Orientación bibliográfica. - da planificación e produción do proxecto (realización da/*s matrices, proceso de *estampación e presentación final).
Prácticas de laboratorio	- Demostración práctica e explicación dos diferentes procedementos para a realización da/*s matriz/*ces e o seu *estampación. - Explicación dos procedementos para transformar, borrar, engadir, elementos nunha matriz (a ferro perdido) e para a *ideación e realización de novas matrices complementarias, na idea de proxecto evolutivo [multiplicación-transformación]. - Seguimento dos procesos de *estampación (*Estampación dos diferentes estados da/*s matriz/*ces. Variacións con diferentes recursos.) - Recomendacións para a presentación final.

Avaliación

	Descrición	Cualificación	Resultados de Formación e Aprendizaxe
Lección maxistral	Valorarase: - a asistencia a clase e a atención activa. - a intervención ao final das leccións con preguntas ou comentarios. - a participación nos seminarios e debates, así como a achega a partir da investigación persoal. - a correcta aplicación dos contidos das sesións no proxecto teórico e práctico.	10	C2 C5 C6 C7 C9 C12 C17 C19

Aprendizaxe baseado en proxectos	Presentación dunha pequena memoria / proxecto teórico: Valorarase, por unha banda, a motivación teórica do proxecto e, por outra, a planificación e produción do mesmo (durante as prácticas de laboratorio). - Sistema de avaliación continua ata a entrega da memoria. Criterios de avaliación: - Comprensión dos conceptos propios da obra gráfica múltiple, expostos nas clases maxistras e nos seminarios participativos. - Capacidade de análise e de relación entre os diferentes contidos e a súa aplicación para o seu propio proxecto. - Claridade de expresión dos mesmos. - Ampliación dos coñecementos e das referencias artísticas. - Uso correcto da terminoloxía propia e das citas. - Orixinalidade e rigor na formulación do tema.	20	B8	C2 C5 C6 C7 C9 C12 C17 C19 C31 C32 C42 C43
Prácticas de laboratorio	Entrega dun cartafol coas estampas realizadas, seguindo a idea de proxecto evolutivo (multiplicación-transformación). Valorarase a produción do proxecto, a súa planificación, realización e presentación segundo os criterios seguintes: Criterios de avaliación xerais: - Sistema de avaliación continua e dos traballos entregados (cartafol cun mínimo de 10 estampas, tamaño de matriz entre A4 e A3). - O interese artístico das imaxes estampadas. O alumno terá a opción de establecer un debate dentro do grupo da clase en defensa da valoración do seu traballo. En caso contrario, o profesor valorará este aspecto unilateralmente. - A comprensión e utilización correcta dos procesos técnicos, tanto na elaboración e evolución das matrices como na súa correcta *estampación. Valorarase a complexidade dos procedementos utilizados. - A adecuación dos procedementos que se utilicen ao proxecto e linguaxe propios. - A planificación e realización das diferentes etapas do proxecto evolutivo. - A capacidade de experimentación e a curiosidade investigadora do alumno. - A coherencia ou incoherencia de todos os exercicios do alumno. - A asistencia a clase. - A participación na dinámica da clase, tanto en tarefas de organización (limpeza, adquisición e bo uso de materiais colectivos, etc.) como noutras posibles colaboracións co grupo de clase.	70	B8	C2 C5 C6 C7 C9 C12 C17 C19 C31 C32 C42 C43

Outros comentarios sobre a Avaliación

A proba ordinaria de avaliación realizarase dentro do calendario académico do curso.

Probas de avaliación de convocatorias extraordinarias <http://belasartes.uvigo.es/bbaa/index.php?id=31>

Bibliografía. Fontes de información

Bibliografía Básica

Historia de un arte. El grabado, Ed. Skira. Carroggio,

Martín, Judy., **Enciclopedia de técnicas de impresión**, Ed. Alcantó, 1994

Catafal Rull, Jordi y Oliva Fábregas, Clara, **El Grabado**, Parramón, 2002

Dawson, Michel, **Guía completa de Grabado e impresión**, Blume, 1982

Chamberlain, Walter, **Grabado en madera y técnicas afines**, Blume, 1988

Premio nacional de grabado, Calcografía nacional,

Obra gráfica, Fundación CIEC Betanzos,

BELLIDO Zambrano, Ana, **El grabado no tóxico en la escuela**,

RAMOS GUADIX, Juan Carlos, **Técnicas aditivas en el grabado contemporáneo**, Universidad de Granada, 1992

- **Repetición/Transformación**, Museo Nacional Centro de Arte Reina Sofía, 1992

Gilles Deleuze, **Diferencia y repetición**, 1988

- NOYCE, Richard, **Printmaking at the edge**, A&C Black, 2006

Bibliografía Complementaria

Recomendacións

Materias que continúan o temario

Produción artística: Imaxe II/P01G010V01602

Proxectos gráficos dixitais/P01G010V01908

Materias que se recomenda ter cursado previamente

Expresión artística: Debuxo-Forma/P01G010V01102

DATOS IDENTIFICATIVOS				
Arte: Arte e modernidade				
Materia	Arte: Arte e modernidade			
Código	P01G010V01401			
Titulación	Grao en Belas Artes			
Descritores	Creditos ECTS	Sinale	Curso	Cuadrimestre
	6	FB	2	2c
Lingua de impartición	Galego			
Departamento	Historia, arte e xeografía			
Coordinador/a	Cendán Caaveiro, Marina Susana			
Profesorado	Cendán Caaveiro, Marina Susana			
Correo-e	scendan@uvigo.es			
Web				
Descrición xeral	Estudo da Historia da Arte centrado na etapa fundamental das vangardas históricas de comezos do século XX, facendo un percorrido cronolóxico e un labor de interrelación cos artistas e os movementos pasados, presentes e futuros.			

Competencias	
Código	
B1	Capacidade de xestión da información.
B2	Capacidade de comunicación. Capacidade para expoñer oralmente e por escrito con claridade problemas complexos e proxectos dentro do seu campo de estudo
C1	Comprensión crítica da historia, teoría e discurso actual da arte. Comprender de xeito crítico a historia, teoría e discurso actual da arte. Asimilación analítica dos conceptos nos que se sustenta a arte
C2	Comprensión crítica da evolución dos valores estéticos, históricos, materiais, económicos e conceptuais. Analizar a evolución dos valores da arte desde unha perspectiva socioeconómica e cultural
C5	Coñecemento da teoría e do discurso actual da arte, así como o pensamento actual dos artistas a través das súas obras e textos. Actualizar constantemente o coñecemento directo da arte a través dos seus propios creadores
C8	Coñecemento das diferentes funcións que a arte adquiriu a través do desenvolvemento histórico. Estudar a evolución do papel da arte a través do tempo
C21	Capacidade de comprender e valorar discursos artísticos en relación coa propia obra. Establecer medios para comparar e relacionar a obra artística persoal co contexto creativo.

Resultados de aprendizaxe		
Resultados previstos na materia	Resultados de Formación e Aprendizaxe	
Coñecemento dos diferentes conceptos de modernidade e vangarda.	C1	C8
Coñecemento dos movementos artísticos fundamentais da modernidade e a vangarda.	C2	C8
Coñecemento da arte galega no contexto da modernidade e a vangarda.	C2	C8
Coñecemento das relacións entre o período moderno e a arte contemporánea.	C1	C2
Coñecemento da evolución do pensamento e os métodos historiográficos.	C1	C2
Capacidade para comprender a obra de arte no contexto da sociedade moderna.	C1	C21
Capacidade de entender a evolución da arte contemporánea desde a modernidade.	C1	C5 C21
Capacidade de relacionar a produción artística actual coas súas orixes na modernidade.	C2	C5 C21
Habilidade para contextualizar a arte galega moderna e de vangarda.	C2	C8
Habilidade para recoñecer os diferentes movementos artísticos modernos e de vangarda.	B1 B2	C1 C2
Habilidade no establecemento de liñas de influencia diacrónicas.	B1 B2	C1 C2

Contidos

Tema	
1ª SEMANA. PRESENTACIÓN DA ASIGNATURA. Exposición do profesor do plan global da asignatura: Obxectivos, contidos, competencias a adquirir, metodoloxía, exercicios e actividades, datas de entregas, sistema de avaliación e criterios. Presentación da bibliografía xeral do curso.	1ª SEMANA. Exercicio 1: O valor do multidisciplinar. Reflexión sobre a creatividade contemporánea
2ª SEMANA. TEMAS 1 e 2: A Subxectividade Romántica. Os inicios da arte contemporánea Realismo e Revolución Industrial Impresionismo e Posimpresionismo.	2ª SEMANA. SUBTEMAS 1 e 2: O tránsito da obxectividade Neoclásica á subxectividade Romántica Intensificación das ideas sobre creatividade, orixinalidade, individualidade... A nova situación da arte e o artista A paisaxe como expresión da subxectividade e o sublime Connotacións éticas e de compromiso do Realismo Novedades formais e lumínicas no Impresionismo e Posimpresionismo.
3ª SEMANA. TEMA 3: Laberinto de movementos no tránsito de século. A Sezession Vienesa	3ª SEMANA. SUBTEMAS 3: O inicio dos movementos anti-arte O Taller Vienés: a obra de arte total Gustav Klimt, Emilie Flöge e os Movementos da Reforma Mariano Fortuny i Madrazo
4ª SEMANA. VIAXE A ARCO. Con motivo da viaxe a ARCO a Facultade pon un servizo de autobuses gratuito para o alumnado. Para o máximo aproveitamento da viaxe, dende a asignatura ARTE E MODERNIDADE propoñemos un exercicio relacionado coa visita a exposicións temporais que coinciden co desenvolvemento da Feira. A estruturación do exercicio dependerá da oferta expositiva e detallarase con precisión a cada grupo na clase anterior.	4ª SEMANA. Exercicio viaxe a ARCO (detallarse na clase da semana anterior)
5ª SEMANA TEMA 4: A idea de vangarda como futuro ideal Os Movementos fríos e as revolucións no dominio da forma: Cubismo Sonia Delaunay: arte e vida A provocación futurista.	5ª SEMANA SUBTEMA 4: O valor do primitivo O collage cubista Novas concepcións espaciais Nas marxes da modernidade: multidisciplinaridade e experimentación Novos roles de artista e provocación (lectura de textos futuristas) O valor da provocación como parte do proceso creativo (F.T. Marinetti)
6ª SEMANA TEMA 5: Os Movementos cálidos e as revolucións da cor Fauvismo: Salón de Outono de 1905 Matisse Expresionismo e precursores: Munch e Ensor Alemania: Teóricos e centros de incidencia "El Puente": Kirchner e Nolde "El Jinete Azul": Kandinsky e Marc.	6ª SEMANA SUBTEMA 5: A importancia da cor no Fauvismo Matisse: pintar coas tesoiras A subxectividade Expresionista Kandinsky: teoría e práctica O nacemento da abstracción.
7ª SEMANA. TEMA 6: Vangardas rusas e utopía Constructivismo e Rayonismo Arte e vida na Rusia revolucionaria: Rodchenko, Popova e Estepanova Diaghilev e os Ballets Rusos (1909-1929)	7ª SEMANA SUBTEMA 6: Malevich e o Realismo pictórico Tatlin: o artista como constructor Deseño gráfico, arte da propaganda e vida cotía Camiño da indiferenciación sexual: Popova e Estepanova A fotografía como arte.
8ª SEMANA SAÍDA DE ESTUDOS. Visita dunha exposición temporal por determinar. O contexto dunha Facultade de BBAA, atenta ao que artisticamente sucede ao seu arredor, obríganos a manter unha programación flexible para non desaproveitar o marco de reflexión e análise que proporciona a visita de exposicións fundamenais durante o período académico.	8ª SEMANA EVALUACIÓN E OBXECTIVOS. A saída de estudos ten un carácter obligatorio, rexistrándose mediante un listado de firmas a asistencia dos alumnos. Asimesmo, o profesor valorará a necesidade de realizar un exercicio relacionado coa visita ou a impartición dunha clase específica para profundizar nos contidos da mesma. Todos os detalles relacionados aclararanse na clase da semana anterior.
9ª SEMANA TEMAS 7 e 8: Utopía e Racionalismo estético: Holanda e Neoplasticismo Piet Mondrian e Theo van Doesburg Arquitectura e deseño como expresión do racionalismo Bauhaus: utopía funcional e transformación social O legado pedagóxico da Escola.	9ª SEMANA SUBTEMAS 7 e 8: A arte total de "De Stijl" Abstracción radical: Mondrian e Doesbrug Os interiores abstractos: a confluencia da arte e a arquitectura Bauhaus: a fusión da arte e a artesanía Johannes Itten: utopía e practicidad O profesorado da Bauhaus Deseño Bauhaus Oskar Schlemmer: O Ballet Triádico Memoria e esquecemento: as mulleres na Bauhaus.

10ª SEMANA TEMAS 9 e 10: Dada e os porqués da súa importancia Os centros do Dadaísmo internacional: Suiza, Alemaña e Nueva York Marcel Duchamp e a súa inagotable estela Surrealismo: del automatismo al onirismo O surrealismo en Galicia O retorno á orde artístico de entreguerras (1919-1930)	10ª SEMANA SUBTEMAS 9 e 10: O Cabaret Voltaire Tristan Tzara e o azar Hans Arp e a pintura Dada Arte e política: John Heartfield e a fotomontaxe Un caso especial: Hannah Höch O artista como mecánico: Raoul Hausmann Duchamp: a arte e o seu contexto Dadaí Mulleres artistas: Meret Oppenheim, Leonora Carrington, Dorothea Tanning, Lee Miller, Dora Maar, Claude Cahun Surrealismo e moda.
11ª SEMANA TEMA 11: O traslado da capitalidade artística de París a Nueva York Expresionismo Abstracto Americano Art of this Century: Peggy Guggenheim A linguaxe da abstracción en Europa O caso español: El Paso e Dau al Set.	11ª SEMANA SUBTEMA 11: Contexto social, político e cultural da arte "made in América" Clement Greenberg e a pintura xenuína Arte e fama: Jack "The Dripper" Análise de individualidades O Informalismo europeo: Michael Tapié Dubuffet e a Art Brut O caso italiano: Lucio Fontana A abstracción en España no seu contexto: análise dos seus principais representantes.
12ª SEMANA TEMA 12: Transformacións no tránsito dos anos 50/60 A nova conciencia cultural Pop Art: unha arte para a "mid cult" Os modelos británicos e norteamericanos O caso español: Equipo Crónica e Eduardo Arroyo Arte Cinético e Op Art.	12ª SEMANA SUBTEMA 12: A bonanza do sistema capitalista: The American way of Life (contexto socio-cultural) O auxe da hiperrealidade televisiva Principales novidades estilísticas do Pop Art Artistas de transición: Robert Rauschenberg e Jasper Johns Andy Warhol e a Factory A plenitude do Pop: Lichtenstein, Wesselman, Rosenquist, Ruscha, Segal Pops periféricos.
13ª SEMANA TEMA 13: As reconsideracións do obxecto e os sistemas de acumulación: Cesar, Arman, Tinguely Yves Klein: O Novo Realismo Francés Piero Manzoni: O nacemento da ironía posmoderna.	13ª SEMANA SUBTEMA 13: Pierre Restany e o manifesto do Novo Realismo Francés O desperdicio: compromiso e utopía Experimentos Neo-dadaístas: a recuperación do legado de Duchamp Klein e a sensibilidade pictórica inmaterial A reinención da pintura: antropometrías, disparos, rasgaduras...
14ª SEMANA TEMA 14: A Arte Povera A Arte Conceptual: antecedentes O Conceptual Lingüístico Conceptualismos hoxe.	14ª SEMANA SUBTEMA 14: Arte Povera: Contexto socio-político Germano Celan: "Arte Povera e im Spazio": Modelos expositivos que marcan tendencia Análise das principais individualidades Povera: Anselmo, Kounellis, Merz, Penone, Pistoletto... O rastro Povera na arte contemporánea Conceptualismos fundamentais e periféricos.
15ª SEMANA TEMAS 15 e 16: Abstracción Post-pictórica "Menos é máis": Arte Mínimal e as estruturas primarias da arte Os modelos: Carl Andre, Dan Flavin, Donald Judd, Sol LeWitt, Robert Ryman Accionismo Vienés Body Art Land Art.	15ª SEMANA SUBTEMAS 15 E 16: O rexurdimento de Clement Greenberg Outros Minimalismos nos 90 A paisaxe como soporte artístico Robert Smithson e os "no-lugares" Outros modelos corporales-performativos Feminismo e Body Art O internacionalismo de Fluxus Joseph Beuys: "cada home un artista".

Planificación

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Presentación	13	50	63
Lección maxistral	30	55	85
Resolución de problemas e/ou exercicios	2	0	2

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descrición
Presentación	1. Saídas de estudo. Actividades de aplicación, contraste e observación dos coñecementos nun contexto determinado nun espazo externo. 2. Estudo de casos. Análise dun feito, problema ou suceso real coa finalidade de coñecelo, interpretalo, resolvelo, xerar hipóteses, contrastar datos, reflexionar, completar coñecementos, diagnosticar e adestrarse en procedementos alternativos de solución. 3. Debate. Charla aberta entre un grupo de estudantes. Pode centrarse nun tema dos contidos da materia, na análise dun caso, no resultado dun proxecto, exercicio ou problema desenvolvido previamente nunha sesión maxistral... 4. Traballo tutelado. O/A estudante, de maneira individual ou en grupo, elabora un documento sobre a temática da materia ou prepara seminarios, investigacións, memorias, ensaios, resumos de lecturas, conferencias etc.
Lección maxistral	Exposición por parte do profesor/a dos contidos sobre a materia obxecto de estudo, bases teóricas e/ou directrices dun traballo, exercicio que o/a estudante ten que desenvolver.

Atención personalizada

Metodoloxías	Descrición
Presentación	Desenvolvemento da capacidade comunicativa do alumno. Traducción de ideas artísticas e capacidade para transmitilas. Fomentar a curiosidade e a sorpresa. Traballo en equipa.
Lección maxistral	Desenvolvemento teórico dos contidos da materia

Avaliación				
	Descrición	Cualificación	Resultados de Formación e Aprendizaxe	
Presentación	Probas prácticas, de execución de tarefas reais e/ou simuladas. Probas para avaliación das competencias adquiridas que inclúen preguntas abertas sobre un tema. Os alumnos deben desenvolver, relacionar, organizar e presentar os coñecementos que teñen sobre a materia nunha resposta extensa. O estudante presenta o resultado obtido na elaboración dun documento sobre a temática da materia, na preparación de seminarios, investigacións, memorias, ensaios, resumos de lecturas, conferencias, etc. Pódese levar a cabo de maneira individual ou en grupo, de forma oral ou escrita.	25	B1 B2	C1 C2 C5 C8 C21
Lección maxistral	A asistencia ás clases teóricas é fundamental para a correcta asimilación dos contidos da asignatura.	5	B1	C2 C5 C8 C21
Resolución de problemas e/ou exercicios	Pobas para avaliación das competencias adquiridas que inclúen preguntas directas sobre un aspecto concreto. Os alumnos deben responder de maneira directa e breve en base aos coñecementos que teñen sobre a materia. ción dunha proba teórica	70	B1 B2	C5 C8 C21

Outros comentarios sobre a Avaliación

Arte e Modernidade é unha asignatura impartida pola profesora Susana Cendán. (scendan@uvigo.es)

A metodoloxía da asignatura estrutúrase en clases teórico/prácticas. As **CLASES TEÓRICAS** (2 horas á semana) consisten na exposición oral dunha serie de conceptos apoiados en soportes audiovisuais cuxo obxectivo é que o alumno alcance puntos de vista propios e globalizadores sobre os contidos da materia. As introducións teóricas inician ao alumno no territorio da Historia da Arte de forma gradual e ordenada.

A asistencia ás clases teóricas é un requisito imprescindible para a correcta comprensión dos contidos do programa, supoñendo a mesma un **5%** do valor da asignatura.

Desaconséllase o acceso á aula unha vez transcurridos 10 minutos desde o comezo da clase, prérgase puntualidade e a desconexión dos dispositivos móbiles. **EN NINGÚN CASO ESTÁ PERMITIDO GRABAR Á PROFESORA NO TRANCURSO DA CLASE.**

As **CLASES PRÁCTICAS** estrutúranse en catro grupos ou seminarios de traballo (P1, P2, P3 e P4) dunha hora de duración. As clases prácticas amplían e profundan nos contidos teóricos da asignatura, permitindo desenvolver análises sobre problemáticas concretas así como unha participación real e eficaz do alumno.

Os contidos das clases prácticas son heteroxéneos e varían en función da actualización anual dos contidos: lecturas e análises de textos, ciclos de cine, exercicios prácticos de repaso da asignatura, accións artísticas, debates sobre problemáticas relacionadas coa creatividade, saídas de estudos, etc.

Para que se contabilicen as clases prácticas, só se permitirán **2 FALTAS** e xustificadas.

Prégase a máxima puntualidade. Os alumnos que cheguen unha vez transcurridos 10 minutos desde o comezo da práctica non se lles valorará a mesma.

A formación dos grupos de traballo ten un carácter limitado no tempo. O primeiro día de clase a profesora indicará o prazo para a conformación dos grupos.

Sobre as horas de traballo autónomo do alumno. O modelo educativo do EEES (Espazo Europeo de Educación Superior) aboga por metodoloxías docentes orientadas a favorecer a aprendizaxe activa do estudante, a súa implicación e autonomía. A aprendizaxe non comeza e remata no aula. O alumno, como protagonista do seu proceso de aprendizaxe,

debe asumir o papel de actor principal e actuar consecuentemente, tanto dentro como fora do aula: a súa formación depende en gran medida do traballo que realiza fora do aula. Así o contempla o sistema de transferencia de créditos ECTS.

En definitiva, a avaliación da asignatura Arte e Modernidade conxuga as modalidades que se detallan a continuación:

1. Unha avaliación continuada baseada na asistencia e realización dos exercicios e actividades propostas aos grupos de traballo no seu correspondente seminario. A pertenza a un grupo de traballo é inamovible. Non se valorará a realización de exercicios fora do grupo de traballo correspondente. Si o seguimento do traballo é discontinuo (máis de dúas faltas) non se valorará. Terase en conta a puntualidade das entregas dos exercicios nas datas estipuladas. A falta de puntualidade nas entregas valorarase negativamente. A avaliación continuada supón un 25% do valor da asignatura.

2. Unha avaliación final formalizada nunha proba de exame de carácter sumatorio, e cuxo valor supón un 70% do total da asignatura. A aplicación da presente proba permítelle ao profesor analizar resultados e obter valoracións individuais dos alumnos ao final do cuatrimestre.

ACLARACIÓNS IMPORTANTES:

1. Para que se contabilicen as prácticas (é dicir, para que éstas fagan media co exame teórico) haberá que sacar un mínimo de 4 puntos na proba teórica.

2. IMPORTANTE: As convocatorias de xuño/xullo son dúas convocatorias diferentes. En ningún caso se pode entender a convocatoria de xullo como unha oportunidade para subir nota.

3. Na proba de xullo non se terá en conta as prácticas realizadas durante o curso. A nota que se valorará sera, exclusivamente, a obtida ba proba de exame.

DATAS DE EXAMES:

1. Convocatoria de MAIO:

P1P2 Mércores 20 de maio de 11.15 a 12.45 horas (Salón de Actos)

P3P4 Xoves 21 de maio de 15.30 a 17.00 horas (Salón de Actos)

2. Convocatoria de XULLO: Por confirmar

P1P2P3P4 (Salón de Actos)

Bibliografía. Fontes de información

Bibliografía Básica

ARGAN, Giulio Carlo, **El arte moderno: Del iluminismo a los movimientos contemporáneos**, Akal, 1998

CIRLOT, Lourdes (ed), **Primeras vanguardias artísticas. Textos y documentos**, 3ª ed. rev., PPU, 2011

GUASCH, Anna María, **El arte último del siglo XX. Del posminimalismo a lo multicultural**, Alianza Forma, 2000

HONOUR, Hugh, **El Romanticismo**, Alianza Editorial, 1981

MARCHAN FIZ, Simón, **Del arte objetual al arte del concepto (1960-1974)**, 11ª ed., Akal, 2012

MICHEL, Mario D., **Las vanguardias artísticas del siglo XX**, Alianza, 2009

NOCHLIN, Linda, **El realismo**, Alianza D.L., 1991

POOL, Phoebe, **El Impresionismo**, Destino, 1991

RAMIREZ, Juan Antonio (ed.), **Historia del Arte, Vol. IV e V**, Alianza, 1996

RAMIREZ, Juan Antonio, **El arte de las vanguardias**, Anaya, 1991

REWALD, John, **El Postimpresionismo. De Vang Gogh a Gauguin**, Alianza, 1982

SEDLMAYR, Hans, **La revolución del arte moderno**, Acantilado, 2008

VV.AA., **Arte desde 1900. Modernidad Antimodernidad Posmodernidad**, Akal, 2006

VV.AA., **La modernidad a debate. El arte desde 1940**, Akal, 1999

VV.AA., **Primitivismo, Cubismo y Abstracción. Los primeros años del siglo XX**, Akal, 1998

VV.AA., **Realismo, Racionalismo y Surrealismo. El arte de entreguerras (1914-1945)**, Akal, 1999

Bibliografía Complementaria

ASHTON, Dore, **Una fábula del arte moderno**, Turner ; Fondo de Cultura Económica, 2001

BOZAL, Valeriano (ed.), **Historia de las ideas estéticas y de las teorías artísticas contemporáneas, Vol I y II**, 1ª Ed., Historia 16, 1998

BÜRQUER, Peter, **Teoría de la vanguardia**, Península, 1997

CAWS, Mary Ann (ed.), **Surrealism**, Phaidon, 2004

CREPALDI, Gabriele, **El Arte Moderno (1900-1945): La época de las vanguardias**, Electa, 2006

FAHR-BECKER, G., **El modernismo**, Könemann, 1996

FOUCAULT, Michel, **Esto no es una pipa. Ensayo sobre Magritte**, Anagrama, 2001

GOLDBERG, Roselee, **Performance Art. Desde el futurismo hasta el presente**, Destino, 2002

GUASCH, Anna María, **El arte del siglo XX en sus exposiciones (1945-1995)**, Ed del Serbal, 1999

KRAUSS, Rosalind E., **La originalidad de la vanguardia y otros mitos modernos**, Alianza D.L., 1996

LIPPARD, Lucy R., **Seis años: La desmaterialización del objeto artístico (1996-1972)**, Akal, 2004

SUBIRATS, Eduardo, **El final de las vanguardias**, Antrophos, 1989

SUREDA, Joan; GUASCH, Anna María, **La trama de lo moderno**, Akal, 1987

Recomendacións

Materias que continúan o temario

Antropoloxía: Antropoloxía da arte/P01G010V01101

Historia: Historia da arte/P01G010V01202

Arte e contemporaneidade/P01G010V01601

Filosofía da arte/P01G010V01501

Arte e espazo social/P01G010V01901

Artes afíns/P01G010V01801

Materias que se recomenda cursar simultaneamente

Antropoloxía: Antropoloxía da arte/P01G010V01101

Historia: Historia da arte/P01G010V01202

Arte e contemporaneidade/P01G010V01601

Filosofía da arte/P01G010V01501

Materias que se recomenda ter cursado previamente

Historia: Historia da arte/P01G010V01202

DATOS IDENTIFICATIVOS				
Debuxo				
Materia	Debuxo			
Código	P01G010V01402			
Titulación	Grao en Belas Artes			
Descritores	Creditos ECTS	Sinale	Curso	Cuadrimestre
	6	OB	2	2c
Lingua de impartición	Castelán			
Departamento	Debuxo			
Coordinador/a	Bandera Vera, Antonio María			
Profesorado	Bandera Vera, Antonio María Covelo Pérez, Marcos Alberto Gómez Fontaíña, Juan Edgar			
Correo-e	nonobandera@gmail.com			
Web				
Descrición xeral	Evidentemente, e dada a importancia histórica do Debuxo no contexto das Belas Artes, podemos dicir que o obxectivo fundamental desta materia sería, non só capacitar ao alumno en destrezas e habilidades técnicas que lle permitan unha formación transversal no ensino artístico, senón tamén, desvelar aqueles instrumentos e conceptos que lle permitan entender a experiencia do debuxo como unha linguaxe propia e autónoma capaz de xerar proxectos creativos singulares.			

Competencias	
Código	
B1	Capacidade de xestión da información.
B2	Capacidade de comunicación. Capacidade para expoñer oralmente e por escrito con claridade problemas complexos e proxectos dentro do seu campo de estudo
C6	Coñecemento do vocabulario, códigos, e dos conceptos inherentes ao ámbito artístico. Coñecer a linguaxe da arte
C7	Coñecemento do vocabulario e dos conceptos inherentes a cada técnica artística particular. Coñecer a linguaxe creativa específica
C9	Coñecemento de métodos de produción e técnicas artísticas. Analizar os procesos de creación artística
C12	Coñecemento dos materiais e dos seus procesos derivados de creación e/ou produción. Coñecer os materiais, procedementos e técnicas que se asocian a cada linguaxe artística
C14	Coñecemento dos instrumentos e métodos de experimentación en arte. Aprendizaxe das metodoloxías creativas asociadas a cada linguaxe artística
C20	Capacidade de interpretar creativa e imaxinativamente problemas artísticos. Desenvolver os procesos creativos asociados á resolución de problemas artísticos
C21	Capacidade de comprender e valorar discursos artísticos en relación coa propia obra. Establecer medios para comparar e relacionar a obra artística persoal co contexto creativo.
C22	Capacidade de producir e relacionar ideas dentro do proceso creativo
C25	Capacidade de (auto)reflexión analítica e (auto)crítica no traballo artístico.
C31	Capacidade para xerar e xestionar a produción artística. Saber establecer a planificación necesaria nos procesos de creación artística.
C32	Capacidade de aplicar profesionalmente tecnoloxías específicas. Utilizar as ferramentas apropiadas para as linguaxes artísticas propias
C42	Habilidades para a creación artística e capacidade de construír obras de arte. Adquirir as destrezas propias da práctica artística
C43	Habilidade para establecer sistemas de produción. Desenvolver estratexias aplicadas ao exercicio sistemático da práctica artística

Resultados de aprendizaxe		
Resultados previstos na materia	Resultados de Formación e Aprendizaxe	
Desde experiencias directas de procesar debuxos: coñecer procedementos, materiais e útiles a aplicar no debuxo como linguaxe artística.		C12 C14
Saber analizar métodos de produción e técnicas propias do debuxo.		C9 C12
Coñecer o vocabulario do debuxo na actualidade e os códigos que foron nomeándoo como linguaxe específica.		C6 C7
Desde a forma de procesar debuxos individual e colectivamente: saber como reter e almacenar imaxes que redunden na propia memoria persoal e no descubrimento de formas de observar e rexistrar.	B2	C7 C9
Saber ser *metódico na observación do modelo (saber ver)		C7

Saber aplicar desde a experiencia artística a elección de útiles e materiais cos que crear un debuxo.	B2	C31 C32
Aprender a xestionar información e saber transmitir coñecementos desde o ámbito do debuxo como instrumento de observación e análise visual.	B1 B2	C6
Saber entender ao debuxo como ferramenta importante para analizar, desenvolver e saber procesar ideas que redunden en alcanzar creacións dentro da propia linguaxe artística do debuxo.		C6 C7 C9 C14 C22
Saber asociar creación e imaxinación na resolución de cuestións artísticas.	B1 B2	C20 C22
Saber determinar que técnica ou técnicas empregar, o como aplicalas e planificar procesos de creación cara ao debuxo.		C31 C32
Saber achar ámbitos de referencia e actitudes propias e alleas de creación.		C21 C22 C25
Aprender a resolver e facer creacións persoais desde a experiencia directa e a práctica activa de debuxar e empregarse a fondo no manexo de técnicas diversas.		C42 C43
Saber producir debuxos e estratexias de creación desde destrezas incipientes.		C42 C43
Saber ser capaces de executar debuxos a través de representacións directas de observacións do natural.	B2	C42 C43
Saber adquirir dominios manuais e visuais para realizar debuxos que orixinen obras de arte.	B2	C42

Contidos

Tema

I. MÍMESIS E DECONSTRUCCIÓN	I.1. Descrición postcubista
	I.2. Introducción aos procedementos, materiais e útiles de debuxo
II. ANATOMÍA RETÓRICA	II.1. Arte e Ciencia: Relación de sistemas complexos
	II.2. Procedementos, materiais e útiles de debuxo. Aplicación ao proceso creativo
	II.3. O caderno de campo como método de traballo
III. A IMAXE SIMBÓLICA	III.1. A arte de pensar en imaxes: Obxecto, representación e analogía
	III.2. Procedementos, materiais e útiles de debuxo. Aplicación ao proceso creativo
	III.3 Modos de ver: Análise e debate
IV. CORPO E ORNAMENTO	IV.1. O orgánico, o xeométrico e o caligráfico
	IV.2. A fisionomía, a vestimenta, o espazo e o tattoo
	IV.3. Procedementos, materiais e útiles de debuxo. Aplicación ao proceso creativo
	IV.4. Introducción a metodoloxías de traballo específicas relacionadas co debuxo

Planificación

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Lección maxistral	8	0	8
Traballo tutelado	56	0	56
Resolución de problemas de forma autónoma	0	86	86

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descrición
Lección maxistral	Clases de contido teórico. Coñecer os métodos de produción do debuxo e vocabularios. Comprender o debuxo como forma artística de creación, análise, desenvolvemento e transmisión de ideas. Lectura obrigatoria con debate en aula.

Traballo tutelado	Os estudantes traballan individualmente baixo supervisión do profesor. Coñecer os procedementos, materiais e útiles propios da práctica do debuxo. Fomentar o coñecemento analítico e sintético desde a observación, retención e representación de imaxes. Estudar, analizar e sintetizar a figura humana e contornas.
Resolución de problemas de forma autónoma	Actividade na que se formulan problemas e/ou exercicios relacionados coa materia. O alumnado debe realizar de forma autónoma a análise e a resolución dos problemas e/ou exercicios.

Atención personalizada

Metodoloxías	Descrición
Traballo tutelado	O profesor atenderá de maneira individual e colectiva ao alumnado. Orientarase a cada alumno/a durante o proceso da realización dos exercicios. Os traballos autónomos executados fose da aula, serán corrixidos individualmente e mostrados no posible colectivamente.

Avaliación

	Descrición	Cualificación	Resultados de Formación e Aprendizaxe
Traballo tutelado	Execución de debuxos de modelos vivos, apuntamentos do natural e procesamiento de debuxos persoais de creación. Criterios de avaliación: interese plástico e expresivo do traballo realizado, así como o interese investigador e experimental que abarque, nivel de destrezas e técnicas. Ademais de implicación e asistencia continuada.	60	C7 C9 C12 C20 C21 C22 C31 C42
Resolución de problemas de forma autónoma	Dedicación de horas a traballo autónomo. Criterios de avaliación: capacidade de traballo e progresión, receptividade mostrada polo alumno no día a día, volume de traballo. Tamén será avaliado positivamente a *interiorización de usos *procedimentales, a resolución material e os niveis de complexidade sensible e técnica.	40	B1 B2 C6 C14 C25 C32 C43

Outros comentarios sobre a Avaliación

Esta guía docente establece en termos xerais os seguintes criterios de avaliación:

- a) Personalizados
- b) Contempla a adaptación curricular: Recuperación sobre a marcha
- c) Control operativo: Avaliación continua
- d) Evalúa capacidades

Convocatoria Extraordinaria de xullo: 9 de xullo 10:00 h - 14:00 h

Requisito obrigatorio previo ao exame: Entrega de cartafol que conteña todos os exercicios expostos en clase

Convocatoria Extraordinaria Fin de Carrera: 29 de outubro 16:00 h - 20:00 h

Requisito obrigatorio previo ao exame: Entrega de cartafol que conteña todos os exercicios expostos en clase

Bibliografía. Fontes de información

Bibliografía Básica

- Bordes, Juan, **Historia de las teorías de la figura humana, el dibujo, la anatomía, la proporción, la fisionomía,** Ediciones Cátedra, S.A., 2003
- Cirlot, Juan Eduardo, **Diccionario de símbolos (1958)**, Editorial Labor, S.A., 1991
- Clark, Kenneth, **El desnudo. Un estudio de la forma ideal**, Alianza Forma, 1996
- Díaz Padilla, Ramón, **El dibujo del natural en la época de la postacademia, colección Bellas Artes**, Edic. Akal, 2007
- Gombrich, Ernst H., **Nuevas visiones de viejos maestros**, Alianza, 1987
- Gómez Molina, Juan José - Coord., **Los Nombres del Dibujo (autores: Juan José Gómez Molina, Lino Cabezas, Miguel Copón)**, Ediciones Cátedra, S.A., 2005
- Gómez Molina, Juan José - Coord., **Máquinas y Herramientas del Dibujo (autores: Manuel Barbero, Lino Cabezas, Miguel Copón, José Gómez Isla, Juan José Gómez Molina, Alfred Kavanagh, Juan Martín Prada, Eva Moraga, Antonio Rabazas, Edua)**, Ediciones Cátedra, S.A., 2002
- Lambert, Susan, **El Dibujo, técnica y utilidad**, Tursen/H.Blume, 1976

Pignatti, Terisio, **El Dibujo. De Altamira a Picasso**, Ediciones Cátedra, S.A., 1981

Stoichita, Victor I., **Breve Historia de la Sombra**, Ediciones Siruela, S.A, 2006

Valery, Paul, **Piezas sobre arte, (Contiene el ensayo**, La Balsa de la Medusa, 18, Visor Dis., S.A., 1999

Bibliografía Complementaria

Berger, John, **Modos de ver**, 3ª edición, Ed. Gustavo Gili, S.A., 2016

Berger, John, **Sobre los artistas. Vol. 1**, Ed. Gustavo Gili, S.A., 2017

Kant, Immanuel, **Observaciones sobre el sentimiento de lo bello y sublime**, Ed. Alianza, 2008

Recomendaciones

Materias que continúan o temario

Producción artística: Imaxe I/P01G010V01503

Proyectos de dibujo y pintura/P01G010V01904

Materias que se recomienda cursar simultáneamente

Pintura/P01G010V01404

Procesos de espacio y tiempo/P01G010V01405

Materias que se recomienda haber cursado previamente

Expresión artística: Dibujo-Forma/P01G010V01102

Expresión gráfica: Sistemas de representación/P01G010V01301

Otros comentarios

Tutorías:

Nono Bandera nonobandera@gmail.com

Miércoles de 15:00 a 21:00 despacho (concertar tutoría vía mail)

DATOS IDENTIFICATIVOS				
Imaxe en movemento				
Materia	Imaxe en movemento			
Código	P01G010V01403			
Titulación	Grao en Belas Artes			
Descritores	Creditos ECTS	Sinale	Curso	Cuadrimestre
	6	OB	2	2c
Lingua de impartición	Castelán Galego			
Departamento	Debuxo Pintura			
Coordinador/a	Suárez Cabeza, Fernando			
Profesorado	Dopico Aneiros, María Dolores Pérez Valdés, Ana Suárez Cabeza, Fernando			
Correo-e	fscabeza@uvigo.es			
Web				
Descrición xeral	Iniciación á linguaxe audiovisual a través da análise da imaxe en movemento desde a fotografía e os primeiros experimentos de animación precinematográfica ata o cine na súa vertente máis experimental da man das vangardas ata a experimentación actual.			

Competencias	
Código	
B1	Capacidade de xestión da información.
B2	Capacidade de comunicación. Capacidade para expoñer oralmente e por escrito con claridade problemas complexos e proxectos dentro do seu campo de estudo
C1	Comprensión crítica da historia, teoría e discurso actual da arte. Comprender de xeito crítico a historia, teoría e discurso actual da arte. Asimilación analítica dos conceptos nos que se sustenta a arte
C5	Coñecemento da teoría e do discurso actual da arte, así como o pensamento actual dos artistas a través das súas obras e textos. Actualizar constantemente o coñecemento directo da arte a través dos seus propios creadores
C6	Coñecemento do vocabulario, códigos, e dos conceptos inherentes ao ámbito artístico. Coñecer a linguaxe da arte
C7	Coñecemento do vocabulario e dos conceptos inherentes a cada técnica artística particular. Coñecer a linguaxe creativa específica
C9	Coñecemento de métodos de produción e técnicas artísticas. Analizar os procesos de creación artística
C12	Coñecemento dos materiais e dos seus procesos derivados de creación e/ou produción. Coñecer os materiais, procedementos e técnicas que se asocian a cada linguaxe artística
C31	Capacidade para xerar e xestionar a produción artística. Saber establecer a planificación necesaria nos procesos de creación artística.
C32	Capacidade de aplicar profesionalmente tecnoloxías específicas. Utilizar as ferramentas apropiadas para as linguaxes artísticas propias
C42	Habilidades para a creación artística e capacidade de construír obras de arte. Adquirir as destrezas propias da práctica artística
C43	Habilidade para establecer sistemas de produción. Desenvolver estratexias aplicadas ao exercicio sistemático da práctica artística

Resultados de aprendizaxe		
Resultados previstos na materia	Resultados de Formación e Aprendizaxe	
O/a estudante adquirirá coñecementos históricos básicos da imaxe en movemento desde unha perspectiva artística.	C1	C5
O/a estudante adquirirá coñecementos básicos da linguaxe audiovisual a través da elaboración de pequenas pezas audiovisuais.	C6	C7
O/a estudante adquirirá coñecementos básicos de modelos narrativos actuais no audiovisual a través da revisión da obra de autores contemporáneos.	C6	C7
O/a estudante adquirirá a capacidade coñecementos básicos de ferramentas informáticas aplicadas ao audiovisual.	C9	
O/a estudante adquirirá coñecementos básicos de procesos, dispositivos e sistemas de xeración, procesamento e edición da imaxe a traves da elaboración de exercicios.	C9	C12
O/a estudante adquirirá capacidade para a análise crítica da imaxe audiovisual como creación artística a través da revisión e visionado de traballos senlleiros na historia da imaxe en movemento.	B1 B2	C1
O/a estudante adquirirá a capacidade para o manexo básico da linguaxe audiovisual.		C31 C32

O/a estudante adquirirá a capacidade para a comprensión e a análise crítica de obras audiovisuais actuais.	B1 B2	C1
O/a estudante adquirirá capacidade para establecer procesos de creación de imaxe en movemento.		C31 C32
O/a estudante desenvolverá a habilidade para manexar dispositivos básicos de xeración, procesamento e edición de imaxe a través da elaboración dos exercicios prácticos.		C42 C43
O/a estudante adquirirá habilidade para o uso de ferramentas informáticas aplicadas ao audiovisual a través das prácticas no laboratorio audiovisual.		C42 C43
O/a estudante será capaz de aplicar os recursos da imaxe en movemento á creación artística.		C42 C43
O/a estudante adquirirá os coñecementos precisos para analizar criticamente obras de arte audiovisuais.	B1 B2	C1

Contidos

Tema	
O dispositivo fotográfico e a captación do instante.	Primeiras experiencias precinematográficas.
Aproximación á linguaxe audiovisual	Modelos fílmicos e modos de representación.
O discurso experimental	Aproximación á linguaxe audiovisual.
Bases da linguaxe	O plano, a secuencia, os encadres e os movementos de cámara.
O guión, o ritmo e a montaxe	Cine experimental/animación/videoarte/flipbooks.
A imaxe dixital	Ferramentas e sistemas de captura e xeración de imaxe.
Medios técnicos para a animación básica	Adobe Photoshop (ferramentas básicas para construír unha animación e exportala).
	Final Cut (edición videográfica e sonorización)

Planificación

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Presentación	8	0	8
Prácticas de laboratorio	18	0	18
Traballo tutelado	6	80	86
Estudo de casos	8	20	28
Traballo	4	0	4
Observación sistemática	2	0	2
Práctica de laboratorio	4	0	4

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descrición
Presentación	Os proxectos levados a cabo polo alumno presentaranse na clase, expoñendo con claridade as fontes de información e o desenvolvemento da investigación.
Prácticas de laboratorio	As prácticas son traballos de execución básica necesarios para conseguir un dominio da ferramenta de traballo que será, neste caso, as aplicacións informáticas.
Traballo tutelado	Son traballos prácticos donde se porá en práctica os coñecementos de orixe técnico, teórico e estético impartidos na materia.
Estudo de casos	A sesión maxistral supón unha sesión introdutoria de cada un dos apartados. Cada sesión verase complementada polas proxeccións audiovisuais.

Atención personalizada

Metodoloxías	Descrición
Presentación	Os proxectos requiren atención personalizada para conseguir que cada alumno evolucione na medida das súas posibilidades, rendendo os obxectivos de investigación propostos.
Prácticas de laboratorio	Farase especial fincapé na aprendizaxe das ferramentas audiovisuais.
Traballo tutelado	Os traballos tutelados requiren atención personalizada para axudar ao alumno na súa aprendizaxe da ferramenta, tendo en conta, ademais, que neste ámbito hai grandes diferenzas de nivel entre o alumnado en canto dominio técnico.

Avaliación

Descrición	Cualificación	Resultados de Formación e Aprendizaxe

Prácticas de laboratorio	Se desenvolven dous exercicios iniciais a desenvolverse na maior parte na aula: 1º traballode práctica.5% 2º traballo práctica 10%	15		C9 C12 C42 C43
Traballo tutelado	Os traballos tutelados formaán parte dun sistema de avaliación continuada. Serán dous e terán unha ponderación sobre a nota como sigue: 1º Traballo tutelado:25% 2º Traballo tutelado:40% É de obrigado cumprimento ter entregado o total de traballos nas datas de entrega previstas no calendario inicial que se lles proporcionará aos estudantes.	65		C9 C12 C31 C32 C42
Estudo de casos	Entrega de exercicios ou resumos de valoración crítica das obras revisadas. Estes exercicios se desenvolverán dentro da clase.	20	B1 B2	C1 C5 C6 C7 C42 C43

Outros comentarios sobre a Avaliación

É de obrigado cumprimento entregar o total de traballos solicitados en todas as convocatorias.

Na convocatoria extraordinaria de xullo e fin de carreira deberánse entregarse todos os traballos que durante o curso recibiron unha calificación de suspenso ou non se presentaron. Se o/a estudante ten mais de dous exercicios suspensos ou non presentados, ademais da entrega dos exercicios terá que realizar unha proba de edición na aula. Así mesmo se non se entregaron os comentarios críticos durante o curso deberá de realizarse unha proba de tipo teórico sobre os casos e obras analizadas na aula.

Probas de avaliación de convocatorias extraordinarias <http://belasartes.uvigo.es/bbaa/index.php?id=31>

Bibliografía. Fontes de información

Bibliografía Básica

Bibliografía Complementaria

BENJAMIN, Walter, **El arte en la época de su reproductibilidad técnica**, □ **Discursos Interrumpidos**, 1982,

BURCH, Noel, **El Tragaluz del infinito**, 1991,

EINSENSTEIN, S.M, **La forma en el cine**, 1986,

SÁNCHEZ BIOSCA, V, **El montaje cinematográfico**, 1996,

WIGAN, MARK Imágenes, **Imágenes en secuencia**, 2008,

Juan Antonio Álvarez Reyes, **Fantasmagoría. Dibujo en movimiento**, 2006,

AAVV, **Daumen kino. The Flip Book Show**, 2005,

Faber, Liz y Walters, Helen, **Animación Ilimitada. Cortometrajes innovadores desde 1940**, 2004,

Recomendacións

Outros comentarios

O alumno tense que implicar no visionado de obras audiovisuais, xa que para conformar unha visión crítica non son suficientes as horas de visionado na clase. Actualmente, a biblioteca de Belas Artes conta co préstamo de obras audiovisuais, o que facilita o labor para o estudante.

TITORÍAS

Titorías

Lola Dopico

Primeiro cuatrimestre

Despacho ESDEMG de 9 a 12.00 h Luns e Mércores de 9 a 12 h

Segundo cuatrimestre

Despacho ESDEMG de 12.30 a 14.00h Luns Martes, mércores e xoves

Silvia García

1º e 2º cuatrimestre

luns de 11 a 15h xoves de 12 a 14h

Despacho de decanato

Fernando Suárez Cabeza

primer cuatrimestre

martes de 13,30 a 14,30 jueves de 8,30 a 14,30

segundo cuatrimestre

martes, miércoles y jueves: 12,30 a 14,30

Marcos Dopico

1º e 2º cuatrimestre

Luns de 11:00 a 14:00 e de 16:30 a 19:30 h.

Despacho de decanato

DATOS IDENTIFICATIVOS				
Pintura				
Materia	Pintura			
Código	P01G010V01404			
Titulación	Grao en Belas Artes			
Descritores	Creditos ECTS	Sinale	Curso	Cuadrimestre
	6	OB	2	2c
Lingua de impartición	Castelán Galego			
Departamento	Pintura			
Coordinador/a	Perez-Jofre Santesmases, Ignacio			
Profesorado	Chavete Rodríguez, José Perez-Jofre Santesmases, Ignacio			
Correo-e	ipjsan@hotmail.com			
Web				
Descrición xeral	Esta materia se inscribe nun desenrolo do coñecemento sobre a disciplina pictórica que comeza nas asignaturas de Técnicas Pictóricas e Materia-color, en primeiro curso e segue en Arte, Linguaxe e representación, do primer cuatrimestre de Segundo. Así, o seu objetivo é integrar os coñecementos que estas materias ofrecen ao estudante, referidos ao uso do color e a materia pictóricas, as principais técnicas e ao coñecemento do linguaxe da imaxe cara a unha aplicación na esfera da pintura contemporánea. As cuestións básicas de esta disciplina en la contemporaneidad, como os problemas e modos da representación, a materialidad da pintura e a sea relación con la presencia da imaxe na cultura actual, a dualidad icónico-indicial nos elementos básicos da pintura, a interacción da pintura coa sea tradición como disciplina y sus posible perspectivas, a conexión da pintura con lugar en co contexto histórico, cultural y social son algunos dos aspectos que se desenrolan. Este desenrolo leva amén al afianzamento e ampliación dos recursos propios da disciplina: relación medio-soporte, composición, color, textura, tratamiento etc...			

Competencias

Código	
C5	Coñecemento da teoría e do discurso actual da arte, así como o pensamento actual dos artistas a través das súas obras e textos. Actualizar constantemente o coñecemento directo da arte a través dos seus propios creadores
C6	Coñecemento do vocabulario, códigos, e dos conceptos inherentes ao ámbito artístico. Coñecer a linguaxe da arte
C7	Coñecemento do vocabulario e dos conceptos inherentes a cada técnica artística particular. Coñecer a linguaxe creativa específica
C14	Coñecemento dos instrumentos e métodos de experimentación en arte. Aprendizaxe das metodoloxías creativas asociadas a cada linguaxe artística
C20	Capacidade de interpretar creativa e imaxinativamente problemas artísticos. Desenvolver os procesos creativos asociados á resolución de problemas artísticos
C31	Capacidade para xerar e xestionar a produción artística. Saber establecer a planificación necesaria nos procesos de creación artística.
C32	Capacidade de aplicar profesionalmente tecnoloxías específicas. Utilizar as ferramentas apropiadas para as linguaxes artísticas propias
C42	Habilidades para a creación artística e capacidade de construír obras de arte. Adquirir as destrezas propias da práctica artística
C43	Habilidade para establecer sistemas de produción. Desenvolver estratexias aplicadas ao exercicio sistemático da práctica artística

Resultados de aprendizaxe

Resultados previstos na materia	Resultados de Formación e Aprendizaxe
Os estudantes coñecerán os xéneros e tendencias do panorama actual da arte desde unha perspectiva pictórica.	C5 C7
Os estudantes coñecerán os materiais e útiles propios da práctica pictórica.	C32
Coñecemento de métodos de produción pictórica.	C42
Coñecemento dos procedementos aplicados á creación pictórica.	C43
Coñecemento do vocabulario e do código pictóricos.	C6
Capacidade para entender a pintura no conxunto das artes.	C5 C7
Capacidade para o manexo básico de útiles e materiais pictóricos.	C42
Capacidade básica para integrar distintas disciplinas na produción de imaxes.	C14
Capacidade para xerar e xestionar de xeito básico unha imaxe pictórica.	C31
Habilidade para construír unha pintura nas súas diferentes técnicas nun nivel básico.	C42
Habilidade para xerar sistemas de produción pictórica nun nivel básico.	C42
Habilidade básica para integrar diferentes disciplinas na produción de imaxes.	C20

Contidos**Tema**

- Natureza conceptual, formal e material da pintura. Breve consideración de antecedentes referidos a movementos históricos de ruptura convertidos en referentes paradigmáticos, por exemplo: romanticismo, realismo, expresionismo, cubismo, abstracción, surrealismo, etc.	-Comprobación da relación entre conceptualidade e formalidade na obra de artistas tamén de referencia, como Malevich ou Magritte. Consideración de outras disciplinas: arquitectura, deseño, música, etc.
- Desenvolvemento do vocabulario pictórico e o sistema de categorías asociadas a el.	-Manexo de fontes documentais da imaxe. O coñecemento a través de imaxes producidas por outros (coñecemento vicario), imaxes artísticas, fotográficas e técnicas. A instrumentalización destas imaxes, a cita, o apropiacionismo, etc. A fotografía como referente documental, técnico e discursivo.
- O trazo, a pegada e o xesto na pintura. Os signos indéxicos como sinais de presenza ou acción.	-Relación entre referencialidade icónica e indicialidade, outros sistemas e recursos cara a discursividade. Consideración dos signos visuais.
- Dimensións materiais, simbólicas e culturais dos soportes e formatos. Connotacións dos materiais.	-Natureza dos referentes artísticos que compoñen o imaxinario popular en relación cos referentes que se establecen no imaxinario de iniciados.
- Introducción ao espazo pictórico: espazo ilusionista, espazo descontinuo, espazo pantalla, cuadro-superficie etc...	- Valoración da realidade: diferenciación, xeneralización, punto de vista, distancia, as partes e o todo, orde e caos, definición e verosimilitude.
-Conceptualidade e formalismo, e a súa relación dialéctica.	-Desenvolvemento dos aspectos ligados á pintura como obxecto e como representación.
- Emotividade e distancia, dous parámetros que interactúan.	-Emotividade e distancia ligados á súa configuración visual.
- Desenvolvemento dos aspectos de organización e composición pictórica. Consideración das tendencias compositivas. A composición na abstracción e na figuración.	-A composición en relación á textura, a materia e á indicialidade.
- Valores culturais na comunicación. Discursividade e carga ideolóxica (retórica).	-Análise e lectura da obra pictórica.

Planificación

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Actividades introdutorias	4	6	10
Presentación	8	12	20
Traballo tutelado	40	60	100
Resolución de problemas	4	6	10
Debate	4	6	10

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descrición
Actividades introdutorias	Desenvolver o sentido da materia para que a aprendizaxe sexa unha actividade significativa para o alumno e poida ter un alcance do programa cos seus obxectivos e contidos. Espazo que atende á función de darlle coherencia aos fundamentos de natureza teórica dirixidos á produción artística crítica.
Presentación	Espazo para a exposición de propostas de traballo que supón establecer a relación íntima entre teoría e produción artística, ao tempo de estimular a capacidade de ordenación argumental, así como a verbalización de conceptos e pensamento. Consideración da corrección e pertinencia das propostas de traballo recibidas de cada alumno, así como de establecer o ordenamento dos procesos de produción.
Traballo tutelado	Espazo para establecer relacións entre o coñecemento novo e o que xa posúen o alumno e máis o grupo na consideración de que o coñecemento non é un produto individual, senón social. Espazo material de produción mediante recursos para a comprobación que atenden ás resolucións técnicas que definen o oficio. Abrir o proceso de correlación entre presupostos teóricos, ideolóxicos, discursivos, etc., e os aspectos de materialidade formal.
Resolución de problemas	Durante as sesións prácticas o docente asiste aos estudantes para resolver problemas de toda índole..
Debate	Espazo para a argumentación e verbalización crítica de aspectos controvertidos, teóricos e sociais que se dean no ámbito ideolóxico, conceptual ou plástico, relativos á natureza do exercicio e á súa produción artística. Vai dirixido á participación colectiva.

Atención personalizada	
Metodoloxías	Descrición
Traballo tutelado	ATENDERASE ás necesidades específicas do alumno e aos seus coñecementos previos

Avaliación			
	Descrición	Cualificación	Resultados de Formación e Aprendizaxe
Traballo tutelado	Consistirá na avaliación continua no transcurso da docencia da materia. Valoraranse os seguintes aspectos: a evolución persoal, os procesos de desenvolvemento coherente das problemáticas xurdidas a partir do encontro creativo coas premisas teóricas e máis cos soportes técnicos abordados, a participación activa e o seguimento da materia, así como a actitude no taller relativa á asistencia, puntualidade e aceptación da normativa dos procesos propostos desde o profesorado. O interese é o criterio personalizado nas diferentes actividades de estudo, creación, participación e análise da materia. Realizarase unha parte importante da cualificación final a partir dos resultados alcanzados na entrega dos distintos traballos (prácticos e teóricos) estipulados ao comezo e no transcurso da materia.	80	C14 C20 C31 C32 C42 C43
Resolución de problemas	Atenderá ao apropiado nas respostas en comentarios, así como á precisión no léxico e na capacidade argumental.	10	C5 C6 C7
Debate	Considerarase a pertinencia da participación debátesnos, a achega de criterios fundamentados e a implicación.	10	C5 C6 C7

Outros comentarios sobre a Avaliación

Polo carácter eminente práctico da asignatura, a asistencia é obligatoria e controlada. Faltas de asistencia no xustificadas maiores do 30% y xustificadas do 60% suponen la imposibilidade de ser evaluado o estudante tanto na convocatoria ordinaria de xuño coma na extraordinaria de xullo.

A/s proba/as común de avaliación ordinaria realizarase dentro do calendario académico do curso.

Para presentarse ás convocatorias extraordinarias é imprescindible achegar todos os traballos realizados ao longo do curso e estar en disposición de dar resposta a algún test por escrito en caso de que se considere necesario.

O alumno/a que non esté presente quince minutos despois da hora establecida para o comezo do exame será considerado non presentado.

Probas de avaliación de convocatorias extraordinarias

10 xullo 12h.

Bibliografía. Fontes de información

Bibliografía Básica

Bibliografía Complementaria

Vicenc Furió, **Ideas y formas en la representación pictórica**, Anthropos, 1991
 VVAA, **Relatos célebres sobre la pintura**, Áltera, 1997
 CARRERE, A. y SABORIT, J., **Retórica de la pintura**, Cátedra, 2000
 DUBOIS, P., **El acto fotográfico**, Paidós, 1994
 ECO, U., **La estructura ausente**, Lumen, 1989
 GREENBERG, C., **Arte y cultura**, Gustavo Gili, 1979
 KRAUSS, R., **La originalidad de la vanguardia y otros mitos modernos**, Alianza Forma, 1996
 R. M. RILKE, **Cartas sobre Cézanne**, Paidós, 1986
 SONTAG, S., **Sobre la fotografía**, Edhasa, 1981
 ZUNZUNEGUI, S., **Pensar la imagen**, Cátedra, 1995
 VV.AA., **Nuevas Abstracciones**, Museo Nacional Reina Sofía, 1996
 VVAA, **La religión de la pintura**, AKAL, 1999
 Pedro Esteban, **La pintura es lo que aparece**, UPV, 2010
 Sachiko Natsume-Dubé, **Giacometti y Yanaihara**, Elba, 2013
 David Sylvester, **Entrevista con Francis Bacon**, Random House Modadori, 2003
 E. H. Gombrich, **La imagen y el ojo**, Debate, 2000

Recomendacións

Materias que continúan o temario

Arte: Arte e modernidade/P01G010V01401

Materias que se recomenda cursar simultaneamente

Arte: Arte e modernidade/P01G010V01401

Materias que se recomenda ter cursado previamente

Arte, linguaxe e representación/P01G010V01303

Outros comentarios

Recoméndase, de maneira específica e prioritaria, a asistencia e puntualidade.

DATOS IDENTIFICATIVOS				
Procesos de espazo e tempo				
Materia	Procesos de espazo e tempo			
Código	P01G010V01405			
Titulación	Grao en Belas Artes			
Descritores	Creditos ECTS	Sinale	Curso	Cuadrimestre
	6	OB	2	2c
Lingua de impartición	Castelán			
Departamento	Escultura Pintura			
Coordinador/a	Loeck Hernández, Juan			
Profesorado	Loeck Hernández, Juan Meana Martínez, Juan Carlos			
Correo-e	jloeck@uvigo.es			
Web				
Descrición xeral	A materia ten como obxectivo incidir no coordenadas espazo-temporais, na imaxe e no obxecto desde a percepción visual e a práctica artística actual.			

Competencias	
Código	
C6	Coñecemento do vocabulario, códigos, e dos conceptos inherentes ao ámbito artístico. Coñecer a linguaxe da arte
C9	Coñecemento de métodos de produción e técnicas artísticas. Analizar os procesos de creación artística
C12	Coñecemento dos materiais e dos seus procesos derivados de creación e/ou produción. Coñecer os materiais, procedementos e técnicas que se asocian a cada linguaxe artística
C14	Coñecemento dos instrumentos e métodos de experimentación en arte. Aprendizaxe das metodoloxías creativas asociadas a cada linguaxe artística
C22	Capacidade de producir e relacionar ideas dentro do proceso creativo
C25	Capacidade de (auto)reflexión analítica e (auto)crítica no traballo artístico.
C31	Capacidade para xerar e xestionar a produción artística. Saber establecer a planificación necesaria nos procesos de creación artística.
C36	Capacidade de documentar a produción artística. Utilizar as ferramentas e recursos necesarios para contextualizar e explicar a propia obra artística
C38	Capacidade heurística e de especulación para a realización de novos proxectos e estratexias de acción artísticas. Desenvolver a comprensión e especulación dos problemas artísticos na súa totalidade
C42	Habilidades para a creación artística e capacidade de construír obras de arte. Adquirir as destrezas propias da práctica artística

Resultados de aprendizaxe	
Resultados previstos na materia	Resultados de Formación e Aprendizaxe
O alumnado será capaz de identificar a obra de arte en relación ao seu contorno físico.	C6
O alumnado coñecerá os modos de articular o espazo na obra de arte.	C6 C9 C12 C14
O alumnado coñecerá o vocabulario artístico en relación ás súas dimensións espacial e temporal.	C6
O alumnado será capaz de entender a obra de arte en relación á contorna.	C22 C25
O alumnado será capaz de comprender a dimensión temporal da obra de arte.	C22 C25
O alumnado será capaz de entender e desenvolver o espazo inherente á obra de arte.	C22 C25 C31
O alumnado será capaz de ter visión espacial.	C25
O alumnado será capaz de entender e desenvolver o tempo inherente á obra de arte.	C22 C25 C31
O alumnado adquirirá habilidade traballar na ***bidimensionalidad e a ***tridimensionalidad.	C42
O alumnado adquirirá habilidade para o traballo en diferentes escalas.	C36 C42

O alumnado adquirirá a habilidade para utilizar as dimensións temporal e espacial da obra nun sentido creativo.

C36

C38

C42

Contidos

Tema	
O proceso de creación no espazo-tempo.	-Proceso, proxecto e progreso. -Proceso e procedemento. -O espazo da experiencia creadora: o taller, o lugar, a viaxe, o territorio e a fronteira.
A construción humana do tempo e a autonomía do espazo propio da imaxe.	-Historiografía do tempo. -Iconografía clásica do tempo. -Artes vectoriales e artes estáticas. -Imaxe, espazo narrativo e espazo arquitectónico. -O espazo autónomo da imaxe.
Espazo-tempo e *contemporaneidad.	-Narración, representación e presentación do tempo. -O espazo táctil fronte ao espazo ilusorio. -O espazo baleiro. -A construción cartográfica no espazo-tempo
O espazo-tempo expandidos.	-Obxecto tautolóxico, efémero e expandido: - O obxecto procesual. -Obxecto dinámico e cinético -Linguaxe temporal nos mass-media -O obxecto, o corpo e o espazo. -O espazo-tempo circundante da obra, instalacións e accións.
A imaxe do tempo e do espazo.	-A representación do tempo e do espazo a través da historia. -A lóxica da perspectiva e os seus límites. -O espazo interior do suxeito. -A imaxe seriada, secuenciada e simultánea. - Cartografía da imaxe dobre -Recursos fotográficos e temporalidade. dinamismos e ruídos. Documentacións cronomensoras.

Planificación

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Lección maxistral	10	0	10
Resolución de problemas	40	40	80
Resolución de problemas de forma autónoma	0	25	25
Seminario	5	0	5
Exame de preguntas de desenvolvemento	3	16	19
Cartafol/dossier	1	5	6
Resolución de problemas e/ou exercicios	1	4	5

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descrición
Lección maxistral	Explicación de temas xerais de a materia mediante catro sesións de traballo repartidas a o longo de o cuatrimestre e anunciadas oportunamente.
Resolución de problemas	É o traballo propiamente de creación artística en o taller onde o profesor tutorizará in situ o desenvolvemento e avance de o traballo, realizando correccións, comentarios e orientacións en as diferentes sesións de taller.
Resolución de problemas de forma autónoma	Compútase un tempo de procura de información para a realización de o traballo de taller, así como o tempo de lecturas obrigatorias que se precisan para superar a materia.
Seminario	Esta actividade consiste en o seguimento e presentación de traballos prácticos en pequenos grupos de estudantes.

Atención personalizada

Metodoloxías	Descrición
Lección maxistral	Explicación de temas xerais da materia mediante catro sesións de traballo, de 2 horas e media de duración cada unha, que serán repartidas ao longo do cuatrimestre. Impartiranse en aula teórica, e en datas sinaladas que se anunciasen con antelación.

Resolución de problemas	Proposta de catro exercicios prácticos explicados ao longo do cuadrimestre en sesións curtas que se impartirán no espazo da aula. Os exercicios serán de carácter presencial, realizándose no espazo 27, aula da materia para os traballos prácticos, ao longo do cuadrimestre coa supervisión dos profesores. Terán unha temporalización diferente; cunha duración entre tres e catro semanas.
Seminario	Esta actividade consiste fundamentalmente no seguimento e presentación dos progresos que se vaian producindo con respecto aos exercicios non presenciais e as lecturas propostas.
Probas	Descrición
Exame de preguntas de desenvolvemento	Proporase un quinto exercicio (relacionado cos procesos de documentación espazo-temporal), de carácter non presencial. Será explicado nunha sesión de traballo que se impartirá no espazo da aula, e o seu desenvolvemento completo terá unha duración aproximada de dous meses e medio. Ao principio do cuadrimestre proporanse unhas lecturas obrigatorias, ao final do cuadrimestre farase unha proba tipo test para comprobar se se realizaron as lecturas.

Avaliación			
	Descrición	Cualificación	Resultados de Formación e Aprendizaxe
Lección maxistral	Asistencia, participación e compromiso con o seguimento de os temas e exercicios propostos. O alumnado será capaz de identificar a obra de arte en relación a o seu contorno físico.	0,5	C6
Resolución de problemas	Realización, seguimento e entrega de os traballos e/ou exercicios. O alumnado coñecerá os modos de articular o espazo en a obra de arte. O alumnado coñecerá o vocabulario artístico en relación a as súas dimensións espacial e temporal. O alumnado será capaz de entender a obra de arte en relación a a contorna. O alumnado será capaz de comprender a dimensión temporal de a obra de arte. O alumnado será capaz de entender e desenvolver o espazo inherente a a obra de arte. O alumnado será capaz de ter visión espacial. O alumnado será capaz de entender e desenvolver o tempo inherente a a obra de arte. O alumnado será capaz de entender e desenvolver o tempo inherente a a obra de arte. O alumnado adquirirá habilidade traballar en dúas e en tres dimensións. O alumnado adquirirá habilidade para o traballo en diferentes escalas	60	C6 C9 C12 C22 C25 C31 C36 C42
Resolución de problemas de forma autónoma	Realización de exercicios en o tempo de o traballo autónomo. Traballo de Campo para un documento cartográfico, fundamentado en o rexistro espazo-temporal. O alumnado adquirirá a habilidade para utilizar as dimensións temporal e espacial de a creación artística.	20	C36 C38 C42
Seminario	Asistencia e participación en a análise de resultados.	0,5	
Exame de preguntas de desenvolvemento	Hai uns textos de lectura obrigatoria propostos por o profesorado a principio de o cuadrimestre. Os estudantes deben ter en conta a importancia de relacionar a súa práctica e experiencia persoal en este área, con os conceptos teóricos asimilables de estas lecturas. A avaliación de as lecturas farase mediante un exame obrigatorio, tipo test, ao final de o cuadrimestre. O alumnado será capaz de comprender a dimensión temporal de a obra de arte.	2	C22 C25 C31
Cartafol/dossier	Realización, seguimento e entrega de a memoria dossier con todos os traballos propostos durante o curso. Valorase moi positivamente que, en os textos que se inclúan en o dossier, fágase referencia a os contidos propostos tanto en as leccións magistrales como nos textos de lectura obrigatoria. O alumnado será capaz de comprender a dimensión temporal de a obra de arte. O alumnado será capaz de entender e desenvolver o espazo inherente a a obra de arte	15	C22 C25 C31
Resolución de problemas e/ou exercicios	Exame tipo test encamiñado a medir os coñecementos adquiridos e asimilados, en as clases magistrales. Este exame faise conxunto e como parte de o exame de lecturas obrigatorias. O alumnado coñecerá os modos de articular o espazo en a obra de arte. O alumnado coñecerá o vocabulario artístico en relación a as súas dimensións espacial e temporal. O alumnado será capaz de entender a obra de arte en relación a a contorna. O alumnado será capaz de comprender a dimensión temporal de a obra de arte. O alumnado será capaz de entender e desenvolver o espazo inherente a a obra de arte.	2	C6 C9 C12 C14 C22 C25 C31

Outros comentarios sobre a Avaliación

A materia ten unha avaliación continua, o que significa que hai que levar a o día os traballos e propostas desenvolvidas en a

materia, realizándose as entregas de os devanditos traballos puntualmente e en as datas sinaladas a o longo de o curso. As devanditas datas atópanse recollidas en o axenda de a asignatura, colgada en fatic e visible en o taboleiro de o aula. Ao fin de o período lectivo, logo de as entregas finais de exercicios, en o caso de non superar satisfactoriamente algún de os exercicios ou non realizar a proba escrita, ou non entregar a memoria, o alumno aparecerá como non presentado en o acta de xuño.

DATA FINAL DE ENTREGAS POR CURSO: En a semana posterior a a finalización as clases presenciais.

DATA DE A PROBA ESCRITA (para a avaliación de os coñecementos adquiridos con as lecturas propostas durante o curso e as clases teóricas dispensadas) : En a semana posterior a a finalización as clases presenciais.

PROBAS DE AVALIACIÓN CONVOCATORIA EXTRAORDINARIA DE XULLO 2019 Para aprobar a materia deberá facer, no seu caso o exame, repetir traballos non aptos si así o indicaron os profesores, e/ou entregar os traballos que falten en a convocatoria de ordinaria.

Probas de avaliación de convocatorias extraordinarias <http://belasartes.uvigo.es/bbaa/index.php?ide=79>

Bibliografía. Fontes de información

Bibliografía Básica

ARNHEIM,R, **Arte y Percepción visual. Psicología del ojo creador**, 3, Alianza-Forma, 1981

CALABRESE,O & ECO,U., **El tiempo en la Pintura.**, 1, Mondadori, 1987

CASTELO S, Luis, **Del ruido al arte**, 1, Tursen/Blume, 2006

DIEGO,Estrella de, **Contra el mapa, disturbios en la geografía colonial de occidente.**, 1, Siruela, 2008

STOICHITA, Víctor I, **Ver y no ver**, 1, Siruela, 2005

Bibliografía Complementaria

BACHELARD,G, **La poética del espacio**, 3, Fondo de Cultura Económica, 1992

BOERBOOM, Peter y PROETEL, Tim, **Dibujar el espacio**, 1, ed. G.G., 2018

BROTTON, J, **Historia del mundo en 12 mapas**, 1, Debate, 2014

DIDI-HUBERMAN,G, **Atlas : ¿cómo llevar el mundo a cuestras?**, 1, MCARS, 2010

GARDFIELD, Simon, **En el Mapa. De cómo el mundo adquirió su aspecto**, 1, Santillana, 2013

GUASCH, A Mª, **Arte y Archivo, 1920-2010. Genealogías, Tipologías y Discontinuidades**, 1, Akal/arte contemporáneo, 2011

HARZINSKI, K., **From Here to There: Hand Drawn Map Association**, 1, Princeton Architectural Press, 2010

HARMON,K., **The Map as Art, Contemporary artists explore cartography**, 1, Princeton Architectural Press, 2009

LOECK,J., **Lo procesual en la Creación Artística**, 1, MICAT, Univ.Santiago, 1996

MEANA, J. Carlos, **El espacio entre las cosas**, 1, Colección Arte y Estética. Diputación, 2001

MEANA, J.C., **La ausencia necesaria**, 1, Dauro ediciones, 2015

PELLEGRINO, Francesca, **Geografía y viajes imaginarios**, 1, Electra, 2007

STOICHITA, V.I., **La Invención del cuadro**, 1, Del Serva, 2000

VVAA.Coordinador Daniel Soutif, **ART i TEMPS , Arte y Tiempo**, 1, Centre de Cultura Contemporània de Barcelona, 2000

VVAA, **MAPPA MUNDI. Museo Coleção Berardo**, 1, Centro Cultural Belem, 2011

Recomendacións

Materias que continúan o temario

Produción artística: Obxecto e espazo/P01G010V01603

Produción artística: Audiovisuais/P01G010V01502

Produción artística: Imaxe I/P01G010V01503

Produción artística: Imaxe II/P01G010V01602

Materias que se recomenda cursar simultaneamente

Debuxo/P01G010V01402

Imaxe en movemento/P01G010V01403

Pintura/P01G010V01404

Materias que se recomenda ter cursado previamente

Expresión artística: Debuxo-Forma/P01G010V01102

Expresión artística: Materia-Cor/P01G010V01201

Técnicas escultóricas/P01G010V01203

Técnicas pictóricas/P01G010V01104

Arte, linguaxe e representación/P01G010V01303

Escultura/P01G010V01304

Expresión gráfica: Sistemas de representación/P01G010V01301

Outros comentarios

Insístese en que a avaliación será continua e os traballos hanse de entregar na data marcada. Dado que se trata dunha

materia sobre os procesos, é imprescindible o seguimento semanal do desenvolvemento dos traballos propostos. O alumno deberá ter en conta que a comprensión e capacidade óptima de resolución de exercicios propostos require a presenza constante nas clases prácticas, sen a cal non se pode realizar a atención personalizada.
